

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 11a.

INSERȚIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Lec-
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
napolază.

ROMÂNUL

Cruciații.

Arad, 19 Octomvrie.

Spre răsărit, la capătul Europei, acolo unde răsare soarele, se întinde pe malurile înflorite ale Bosforului Byzanțul, cetatea Sultanilor, cea cântată de poeți și blăstămată de popoarele subjugate de ea. Spre Byzanț au peregrinat cruciații cei vechi, el a fost veșnicul vis al omenirii și al tuturor cuceritorilor celor mari. Din momentul când l-a ales împăratul Constantin cel Mare de capitală a imperiului său și până în ziua de azi el a fost mereu râvnit de toți. Stăpânit de Romani, apoi de Elinii bizantini, cucerit dela aceștia de Turci, râvnit de Ruși, el a fost și este și astăzi mărul discordiei dintre popoare. În jurul lui se învârtte toată diplomația, el este „cheia lumii”, după cum l-a numit Napoleon. Spre Byzanțul acesta, de unde s'a răspândit ca un șuvoi puterea Osmanilor peste trei continente, ca apoi să scadă din ce în ce și să se retragă până aproape de zidurile capitalei, se îndreaptă azi ochii omenirii, căci în lanțurile acestui Byzanț zac și azi popoare, pentru liberarea cărora s'a pornit și războiul de azi.

Nesiguranța, care apăsa de săptămâni asupra sufletelor, ca o uriașă greutate de plumb, a dispărut, căci războiul general a izbucnit. Diplomația marilor puteri cari voiau să oprea-

scă lavina, nesocotind aspirațiile legitime ale popoarelor subjugate, a suferit un mare fiasco. Și un astfel de fiasco enorm îl vor înregistra toți acei diplomați cari cred că soarta popoarelor dornice de viață și de libertate, se poate hotări la masa verde, pe pergamente destinate moliilor. Destinele unui neam viguros nu se făuresc însă în cancelariile diplomaților, ci pe câmpul de bătaie, în ploaia de gloanțe și de șrapnele! Națiunile, ca și indivizii, dacă voiesc să trăiască slobode, trebuie să se nască în dureri și în suspine. Principiul acesta, nerecunoscut de diplomații marilor puteri, l-au înțeles mai bine cele patru state balcanice, legate între olaltă, împotriva Turciei, prin comunitatea lor de interese și de suferințe. Și Bulgarilor, și Sârbilor, și Grecilor, și Muntenegriilor li s'a împlinit acum sorocul când au de plătit Turcilor o mare și veche datorie. O datorie pentru multe femei și fete siluite, pentru multe mii de copii făcuți ieniceri, pentru mulți bătrâni schingiuiți, pentru multe lacrimi și sânge cari au curs în vreme de sute de ani. Acum s'a împlinit păliarul suferinții, s'a apropiat vremea plății și răsplătii celei mari! Cruccea s'a ridicat împotriva semilunei, creștinii împotriva musulmanilor, libertatea împotriva sclăviei, niște popoare tinere și dornice de viață, împotriva unui neam străin, îmbătrânit în rele, în indolență și în crime.

Este de sine înțeles că simpatia popoarelor tirane, asupritoare de alte popoare mai mici, nu poate fi pe partea celor patru aliați; neamurile asuprite însă le doresc aliaților o învingere deplină. Neamurile libere și bogate, cari au investit mari capitaluri în întreprinderile lor din Balcani, de sigur că vor desaproba această nouă cruciadă, și vor căuta să se opuiască îndeplinirii dreptelor aspirații ale celor patru aliați. Pe cei mici și obijduiți însă nu-i interesează de loc dacă milionarii vor perde câteva milioane la bursă, căci știu că beția de sânge nu-l cuprinde așa din senin pe un popor, ci numai atunci când are să răsbune nedreptăți mari, de sute de ani.

Și beția aceasta a cuprins cele cinci popoare din peninsula balcanică: pe Turci, cari sunt hotărâți să apere cu orice preț ultima lor posesiune în Europa, iar pe cei patru aliați, cari voiesc să-și libereze frații de sub stăpânirea otomană.

În aceste momente, sus pe munții pleșuvi ai Balcanilor, Moartea bate darabana, chie-mându-și jertfele. Prin omenirea trezită ca dintr'un somn greu trece un fior de viață, sclăvii își zuruie lanțurile lor grele și sunetul acestor sinistru, care vine din mari depărtări, deșteaptă dulci speranțe și legitime aspirații, căci duhul libertății trece pe pământ...

Nime nu știe însă cum se va pleca cumpăna războiului: veni-vor în goană nebună, spa-

Informațiuni literare.

Dela Teatrul Național.

1. Henry Bataille. *Marșul nupțial*, piesă în 4 acte.

2. Henrik Ibsen. *Un dușman al poporului*, dramă în 5 acte.

Sala cu multe goluri la Ibsen și plină la Bataille descoperă și gustul publicului nostru și putința lui de-a aprecia ce este mărime veritabilă, și ce numai factură scilpitoare fără nici un pic de fond de vecinicie. În cazul de față publicul nostru a dovedit odată mai mult că superficiala senzație parisiană îi pare mai necesară și preferabilă eroismului ibsenian, că problema sexuală cu ale ei repetiri monotone îi este mai simpatică decât meteorica ivire a gândurilor care mișcă lumea.

1. Știu foarte bine că ce voiu scrie despre piesa lui Bataille voiu scrie în desacord cu oamenii de litere chiar. Imi șoptea doar unul — dintre cei mai poligrafi —, că Bataille este „una din figurile cele mai mari” ale literaturii contemporane și că...

Mari?!

Dar atunci pentru ce puterea lui din toată piesa nu-i în stare să mă miște decât o singură dată; pentru ce mărimea lui nu se impune nici odată, dar absolut nici odată, prin nici gândire adâncă, nouă, surprinzătoare, ci dimpotrivă

cade uneori până la banalități, cari doar prin secolul XVIII erau încă mișcătoare?

Nimic nu este mare în „Marșul nupțial”, care așadar numai marș spre Parnars nu este.

O singură oară m'a mișcat Bataille: la sfârșit, când un suflet nobil, care a rănit două suflete bune, se hotărăște să se pedepsească cu moartea și când el se pedepsește în clipita în care soțul îi cântă cântecul ce mult îi plăcuse. O singură dată; și de astădată însă bănuiesc că arta desăvârșită a actriței (Dra A. Macri) care a interpretat pe Grăce de Plessans rupe o parte bună din laurii — ca să-i zicem așa! — ce-i dăm, pentru această scenă, poetului.

Grăce, despre care se afirmă (în piesă) că este un suflet mistic, dar al cărei misticism nu se vede în nimic, este numai o fată bună ca pâinea caldă, nobilă, increzătoare în sine și gata să-și cumpere fericirea cu jertfa moștenirii părintești, cu renunțarea la dragostea familiei și cu munca alături de modestul pianist Morillot. Ea pleacă cu el la Paris și ajungă în lumina candelabrelor din palatul unei vechi amice, (Suzanne Lechâtelier), cerșește cu un primăvăratic glas de pasăre dulce, pentru Morillot, o slujbă în casa de comerț a bărbatului ei. Morillot este sfios și apăsat de splendoarea casei; bărbatul Suzannei este rece; Suzanne este convențională, fără nici un avânt, fără acea îndoitoare generozitate simțită în tremurul uman și nestăpânit al inimii; iar ce se mai ivește pe aici pe lângă dâșii sunt lachei sau, dacă sunt oaspeți, sunt oaspeți cu suflete comune.

Și astfel din tot actul întâiu rămâne ciripirea cerșitoare nobile și căldura nădejdei naive din pieptul fugarei Grăce. Ele rămân legate și de amintirea trupului svelt, cu mișcări line grațioase al actriței.

Cu gândul la veacul al XVIII ne-a dus actul următor; ne-a dus în veacul în care s'a alcătuit „piesa” care la început a avut multe nume: romanédie, tragicomédie, comédie larmoyante și din cari a crescut drama franceză modernă; în veacul „Pamelei” și „Clarisei”, în timpurile lui Richardson. De câte ori de-a-tunci și până astăzi nu s'a repetat scena în care aristocratul urmărește pe fata ce-aleargă în camere rău mobilate și gătește un prânz care nu satură! Câte lacrimi sincere nu s'au vărsat pe-atunci, pe când baroniții deveniau soții guvernantelor și baronesele descindeau spre burghezi! Astăzi nu mai plângem chiar atât; astăzi ceice trec în acest chip barierele sociale nu sunt nici părăsiți, nici neajutorați sau stângaci, ca atunci; astăzi desfacerea din sfera clasei sociale nu mai însemnează o trecere într-o lume cu totul alta, trecere care să îngrijască prea mult pe privitor. Dar cu felul cum ne-a adus la hotelul modest și murdar din Paris pe mama Grăcei și vremurile în care acest fel de scene erau așteptate cu bătaie de inimă moale, speriată. La scena lui Bataille — s'a ris, s'a ris: mama din piesa lui este o nevropată. abia ieșită din „cearsăfurile calde” în care-și potolește nervii bolnavi; și totuși ridiculă nu trebuia să fie o mamă: sora care scoate pe as-

hii turci dealungul Bulgariei și Serbiei, ca să-și adape cail în valurile Dunării, sau poate le va reuși noilor cruciați să apară dinaintea porților Stambulului și să înfigă crucea pe cupola Sfintei Sofii? Cheia viitorului este în mâna sorții.

Dela congresul național bisericesc. În ședința de ieri 18 Octombrie n. a congresului nostru național-bisericesc în Sibiu, s'a luat hotărârea, să se înainteze reprezentatiune către înaltul guvern, în care să se ceară, ca din înalte puncte de vedere ale adevăratei educații și instrucții populare, cum și din înalte puncte de vedere patriotice, să se modifice din legea școlară dispozițiile, cari împiedecă mersul învățământului în școalele populare.

Contele Berchtold la regele Italiei. Agenția Stefani anunță din Roma, că Berchtold, ministrul afacerilor externe austrougare în 20 Octombrie va pleca din Viena petruca să se prezinte în audiență regelui Victor Emanuel, și să se întrețină cu ministrul afacerilor externe italiene, cu San Giuliano. În călătoria sa contele Berchtold e însoțit de dna și contele Hoyos. Primaară se va întâlni la locul proiectat, Piza, cu San Giuliano, iar de aici în 22 Octombrie vor pleca împreună la San-Rossore unde vor fi întâmpinați de familia regală și li se va servi din partea ei un dejun cu următorii invitați: Berchtold cu dna, marchizul San Giuliano și persoanele, cari cu acest prilej sosesc în Piza. În Piza vor mai fi prezenți ambasadorul austro-ungar cvirinalul Gaetan Mérey, secretarul de stat dela ministerul de externe Di Scolea, prinsecretarul ministeriului de externe Bollati și șeful de cabinet al ministrului de externe Di Martino.

Autonomia bisericii sârbești. Din Neoplanta ni se vestește că corporațiunea bisericească de acolo, constătoare din 120 de membri, precum și comisiunea ei conducătoare de 24 de membri au fost desființate, pe motiv că, comune bisericești neoplantane ar fi depășit cadrele legiuite de a-și măsura activitatea. Afară de aceasta ar fi nesocotit prescripțiile autonomiei bisericești de deunăzi, întărite prin rescriptul regal, dar și pe alte multe comune bisericești ale sârbilor le-au indemnât spre răzvrătire. Agitația com. bis. din Neoplanta a fost pusă în spatele comisiei. Pe toate com. bisericești cari nu dau absolută atenție rescriptului regal, le vor desființa, iar administrarea averilor va încăpea pe mâni mai demne de încredere.

Cooperatiia românească.

Acum, după discuția largă, ce s'a făcut în adunarea generală a „Asociațiunii”, de o parte ne-am lămurit bine asupra chestiunii cooperativelor sătești, dar trebuie să spunem, că de altă parte înfăptuirea locului ne trezește multă nedumerire. Ascultând cu viu interes discuțiile din ședințele „Asociațiunii” am rămas cu impresia, că rezolvirea celei mai de căpetenie probleme a zilelor noastre, a fost pusă în mâna celor, cari au cea mai bună pricepere în cauză, doresc din inimă să facă tot ce se poate, dar în aceeaș vreme nu pot face decât foarte puțin, așa mai mult de mântuială. Și de ce? Pentru că sunt oameni mai mult sau mai puțin angajați în jurul băncilor noastre de acum, unii ca funcționari, alții ca membrii în direcțiunile lor, cei mai mulți ca acționari cu greutate și dacă nici una nici alta, apoi sunt de aceia cari numai în teorie simt necesitatea cooperativelor sătești, ca unii ce trăesc la orașe. Aceștia din urmă sunt însă sprijinitori sinceri ai cauzei, pe când cei grupați în jurul băncilor pe acții trebuie să-și impună rezerve.

Această rezervă, care e *singura pedecă greu de învins*, provine din faptul, că nu pot sluji la doi domni.

Baza societăților pe acții e în mare parte egoismul, scopul deci un câștig cât mai mare pentru acționari și prin asta pentru funcționari, ca și pentru ceilalți factori. Temeiul cooperativelor e altruismul larg, scopul ajutorarea mulțimei cât mai efectiv, deci câștig cât mai puțin ori chiar de loc. Aplanarea conflictului dintre aceste două baze etice, e un lucru foarte anevoios. De o parte stau acționarii, — căci la noi nu putem vorbi de capitaliști, — iară de altă parte mulțimea, care așteaptă, țărănimea; dar nici unul nu poate fără celalalt, dător de măsură, însă, e acela care ține puterea, care are în mână pe cel de al doilea, deci acționarii, cari nu vor să lase din mână pe ceilalți de-abinele.

Cooperativele în prima linie doară au

rostul să-și deschidă credite ieftine, ca astfel și ele să poată lucra cât mai ieftin. Ca să precisăm spunem, că ar trebui să capete bani cel mult cu 6%, ca la rândul lor să poată lucra cel mult cu 8%. Acum câte dintre băncile noastre „regionale” se vor împăca cu nevoia de a-și fructifica capitalele cu 6%, în vreme ce azi iau 10—12% și în atâtea cazuri 15%. Aici e conflictul de interese. Conflict ce în veci nu se va putea nivela în raport cu mulțimea băncilor de acum. Iar de altă parte cooperatiia la noi, fără banii acvirați de bănci este un lucru iluzoriu, câtă vreme în lada țaranului nostru nu găsești nici odată 20 de zloți, cari să nu fie destinați pentru anume nevoi ale casei.

În temeiul acestor socotinte îndrănesc să fac afirmația categorică, fără teama de a fi desmintit, că „băncile regionale” cu toată hotărârea solemnă a adunării generale a „Asociațiunii”, vor lăsa și pe mai departe frumos rânduită pe hârtie chestia cooperativelor, văzându-și înainte de daraveri. Dar de altă parte stările noastre precare, opinia publică și datoria morală, cătră omul, care a pus chestiunea la ordinea zilei cer cu atâta insistență înfăptuirea cooperatiiei românești, încât trăgânarea zilnic sporește vinovăția.

Să o spunem drept, noi nu putem considera înființarea cooperativelor ca o completare a organizației noastre economice, ci mai de grabă suntem dispuși a vedea în însoțirile cooperative, atunci când se vor presăra pe toate satele, necesitatea de a se restrânge și indefinitiv de a se retrage toate băncuțele de azi. Pentru că ce rost ar mai avea ele pe toate satele mai mari și orașele mai mici, atunci, când ar lucra alături o cooperativă, și când oamenii satelor din jur nu vor mai fi nevoiți să piardă o zi cu camăta pe la bancă.

E firesc deci, că mulțimea băncilor și lupte chiar împotriva cooperatiiei și să ceară tacit ca însași tovarășia lor, „Solidaritatea” să împedecă pe cât e cu putință răspândirea cooperativelor, așa fără să jignească opinia publică.

cuns un portofel, tocmai în ușa ce stă să se închidă pe urma ei, asemeni nu trebuia să fie așa de nesperioasă, de ridiculă. Ce înțeles a avut scena aceasta? Nici unul. Ce calități? Și mai puțin decât nici una. Ea a descoperit numai acea limită inferioară până la care poate cădea Bataille, până unde dintre scriitorii cu nume dintre veacul XVIII, XIX și XX puțini vor fi căzuți.

În camera modestă din obscurul hotel parisian mai apare cineva: e Lechâtelierr, care a simțit că în Grăce e grație, spirit, trup, și care mai pornește odată pe drumul (bine cunoscut de el) către un nou păcat, căci, în chestiuni de amor, el este un păcătos de multe ori recidivist. Retragerea ce de astădată i se impune se face totuș așa, că lasă o urmă de respect în celce o impune: în Grăce. Actorul care a jucat pe Lechâtelierr este o mediocritate a societății noastre dramatice; vecinul amoretz pe care-l joacă cu aceleași gesturi din mâni și aceleași elastice încordări de vine și cu modulațiuni de voce, pe care am ajuns să le rostim înainte de a le auzi de pe buzele lui, a fost — de astădată — sobru, și în ticăloșia lui destul de delicat.

Actul al treilea ne poartă la moșia (?) lui Lechâtelierr, la Compiègne. Oaspeți banali, femei gătite semi-goale, balet cu pulpe subțirele și râsuri fără înțetă — la Paris vor fi mai fine —, joc și muzică, șampanie și printre ele, motivate și nemotivate, scene în cari Grăce rămâne singură cu Lechâtelierr. În care auzi că el

pândește orice mișcare a ei, ca să-i poată dedica o nouă atenție și după care sufletul ei se pierde încet-încet în mrejele ce i le întind nervii moșteniți din părinți. Fuge ea, la urma urmelor, dar fuge speriată de groapa ce și-a deschis. „Și ce vei face, dacă-l vei iubi și tu”, o întrebă amica ei, salvatoarea ei, când aceasta simțise ce se petrece între Grăce și Lechâtelierr. „Dacă l-aș iubi?”, răspunde Grăce, „m'aș pedepsi”. Cu gândul acesta fuge ea.

Iarăș în hotelul parisian. Grăce simte că va fi mamă, dar știe că copilul nu va fi al lui Morillot; ori nu știe al cui va fi: al lui Morillot sau al lui Lechâtelierr? Nu m'am silit să aflu, deoarece este indiferent. Copilul este o urmare, nu o faptă. Faptă este iubirea nouă neleginită; fată este făgăduiala dată amiceii; faptă este desdărtirea sufletească de Morillot, pentru care Grăce mai are doar milă și grijă de ultima masă ce-i servește. Faptele acestea încarcă revolverul.

Ce banalități (spuse adeseori cu vorbe de roman din „Univers”)!

Dar Morillot acesta, care-i pus să fure câțiva franci — 200 de lei! — fură pentru că poetul are nevoie de-a sdruncina naiv situația Grăcei; dar această Grăce este un suflet care nu are nevoie de căderea până la concepția unui copil, petruca să se simtă abia acum vrednică de pedeapsă; dar poetul acesta instalează toată mahalaua într'o lume, în care cugetările nobile au încă sens; și pe sunt halet și muzică

și amicitii reci, mânjește ce a conceput mai curat, mânjește în mod inutil, cu regretabilă inconștiență, și cu lipsă de delicatete de sentiment.

Și astfel de negliobii sunt ascultate fără mișcări de neastâmpăr și sfarmă palmele Bucureștenilor, pentru că, din când în când, foarte rar, câte o idee este în adevăr poetică, câte-o situație este omenească și firește expusă.

Poftă bună, Domnilor!

2. Pe Ibsen îl datorim d-lui Petre I. Sturza, actorul, care l-a și tradus și care de mult îi închină poetului dela Nord un cult ce-l onorează.

„Dușmanul poporului” a fost scris tocmai acum treizeci de ani (1882). Atunci el a fost un prates poetic contra calomniilor cu cari poporul său îl persecută pe Ibsen. De-atunci și până astăzi el a rămas un simbol al luptei pentru ideal, pentru nobletea de simțire și cugetare.

Nobletea este și astăzi și va fi multă vreme încă gloria minorităților, despre cari Ibsen scria lui Brandes chiar în anul și în timpul în cari scria piesa de față: „În nici o împrejurare nu m'aș alătura unui partid care are majoritatea. Björnson zice că majoritatea are totdeauna dreptate. Și orice politician practic trebuie să zică așa. Dar eu trebuie să afirm contrarul: Drept au totdeauna minoritățile. Și mă gândesc la acele minorități, cari merg înainte pe unde majoritatea încă n'a ajuns. Iar drept are cel ce este aliat mai strâns cu viitorul. Pentru mine

Unde dar, să găsim scăparea? Eu zic: la acele bănci, cari pot lucra cu 6 la sută, la acele, cari azi înșile dau reescont celor mai mărunte. Aceste își vor plasa banii pe viitor la cooperative cu aceeași siguranță, chiar retrăgând creditul acordat societăților pe acții. În măsura în care cele câteva bănci mari ale noastre vor putea deschide vistieria lor, în acea măsură vor răsări cooperativele. De bani străini nu poate fi vorba, căci acum știm cât sunt de primejdioși.

In această discuție deci, mai e lipsă de pregătirea terenului, încolo prin însași lipsa atât de simțită e pregătit suficient terenul pentru începuturi, căci doară nu voim să realizăm deodată problema cooperativă în toată complexitatea ei și în tot locul, ci numai amăsurat trebuințelor arzătoare, rămânând, ca pe încetul să se desvolte. Asemenea cred, că din o experiență proprie va rezulta în mod firesc sistemul după care să se facă, mai adecvat decât acela pe care l'am putea alcătui după norme străine. Aș voi să știu unde nu e pregătit terenul pentru cooperative, înființate sub un control binevoitor al pricepătorilor. Iar încât privește neînțelegerile dintre fruntașii sateilor — ce se mai aduce ca motiv — spun eu hotărîre: ajutați poporul să se pună pe drumul drept, căci are el apoi puterea de viață, cu care înlătură pe turbulenți și ridică pe cei vrednici.

Câteva cuvinte voi mai spune asupra loviturii ce s'ar da societăților pe acții prin cooperative. E drept că s'ar reduce pe încetul o parte însemnată a actualei noastre organizații economice, dar pe urma lor ar răsări și ar via forțe mult mai puternice și mai folositoare. N'ar perde nici chiar acționarii, cari prin fuzionări s'ar grupa și ei în jurul băncilor mari, sporind tăria acestora. Reducerea tagmei funcționarilor de bancă asemenea e numai aparentă, căci dându-li-se toate mijloacele de prosperare cooperativele în scurtă vreme ar ajunge pe comunele mai mari să aibă slujitori anume pregătiți pe cari i-ar retribui cuviincios. Toată pierderea ar fi în sine un mare câștig, acela de a nu mai lăsa loc validității ambițiilor

personale prin înființarea de societăți pe acții 2—3—4 într'un loc.

In mâna conducătorilor celor câteva bănci mari ale noastre (după finituri). Zace soartea cooperativei românești. Și dacă inima acestor oameni va fi larg cuprinzătoare, deschisă pentru nevoile obștei însetate de un ajutor, cooperatia în scurtă vreme va deveni cea mai puternică forță de viață a neamului, neasemănat mai mare decât orice alta din câte lucrează pentru binele lui vremelnic. Să nădăjduim, că dragostea lor nefățărîta nu va mai îngădui nici un fel de trăgănare.

Preotul P. M.

Un semn al vremii.

— Corepondență ocazională. —

Blaj, 18 Octombrie.

Intâmplător îmi veni în mână — din greșala poștarului — o carte postală (Levelezö-Lap, ca să fac pe placul ungușilor și a celui ce a scris-o) deschisă, care voia să fie adresată librăriei seminariale din Blaj. Las să urmeze mai întâi cuprinsul în copie fidelă:

„T. C.

Gör. kath. Papnövelde

Balázsfalva.

Kérem sziveskedni azonnal közölni Velem, hogy a román tannyelvű iskolákban, micsoda olvasókönyv (román) használandó a II és III oszt. részére. Azért kérdelem, mert az F. Negruțiu féle be lévő títva tankönyv nélkül maradtunk. Kérem azonnal közölni, mert rendelni akarok a III oszt számára.

Tisztelettel

Biharszentandrás, 1912 okt. 15.

Epure Kristóf, g. kath. tanító”.

Românește:

„Onorat

Seminar gr. cat.

din Blaj.

Vă rog să binevoiti a-mi comunica ce fel de carte de cetire românească se întrebuințează în clasa II-a și a III-a în școalele cu limbă de propunere românească. Vă întreb fiindcă,

fiind interzisă cartea de învățământ a lui F. Negruțiu, am rămas fără manual. Cât mai de grabă, vă rog, a-mi comunica, pentru că vreau să o procur pentru clasa a III-a.

Sântandrei, în 15 Oct. 1912.”

Cu stimă

Cristofor EPURE, inv. gr. cat.

Atâta! Mai întâi am observat, că voia să fie adresată Librăriei sem., iar nu Seminarului. Mai departe, că în ea un învățator român, comandă dela Librărie niște cărți. Comanda dela o Librărie românească o face un dascăl român — cel puțin după nume și după esența cererii, eu așa cred, că e român — zic o face în limba ungurească.

Intreb eu acum pe acest domn — dacă a adresat-o Seminarului — nu știe dsa, că în acest „gör. kath. Papnevelde din Balázsfalva” sunt Români? Și apoi dacă a voit s'o adreseze Librăriei seminariale, nu știe dsa, că și acolo sunt numai Români, — că e curată librărie românească, — deci de ce scrie ungurește?

E un semn al vremilor maștere în care trăim noi acest popor îmbrîncit de-o soartă vitregă, acest popor, care a știut numai să înghită în tăcere amarul zilelor grele! Zi de zi vedem răsărind de după perdele oameni cu carte fără de nici o conștiință, oameni, cari nu-și mai țin de demnitate a mărturisi sus și tare, că e Român, oameni, cari ar trebui să lumineze, cultive poporul din care au crescut, dar cari ajunși odată la pâinea — pe care i-a dat-o neamul său — se depărtează de lângă el și se lapadă de el ca Iuda. Încătrău merg cărturarii poporului din acele părți? Desigur spre prăpastia adâncă a inconștiinței. Dacă acela, care stă aproape de popor, tocmai acela îl părăsește, ce vom face?! Avem lipsă de oameni conști de chemarea lor, trei ca stâlpi de foc luminând plaiurile noastre nebuloase, de oameni cu dor de muncă pentru înflorirea neamului nostru, de oameni cari nu se fac coadă de topor, nu-și nesocotesc ființa lor.

Denotă și acest mic, dar prețios document, o absolută lipsă de interes față de cauza noastră românească în Bihorul, care aproape doarime somnul greu și Dzeu știe de se va mai trezi vre-odată!! A-i scrie la o librărie

libertatea este condiția cea dintâi și cea mai însemnată a vieții. Dar în patria mea lumii nu-i pasă de libertate, ci numai libertăți... câteva mai mult, câteva mai puțin, după cum glăsuște punctul de vedere al partidului. Tendințele ne-spus de neghioabe de-a pfacea poporul nostru într'o societate democratică ne-au dus pe ne-simțite destul de departe în pfacea lui într'o societate de plebei. La noi nobleța gândirii pare a fi în scădere”.

Lupta politică nu a fost deci străină de „Dusmanul poporului”. De aceea reprezentantul libertății adevărate — eroul dramei — are să lupte cu administrația conservatoare reprezentată de primar, cu presa coruptă și slugărnice, cu adunările de cetățeni cari sunt o turmă de interesați, cu toți ceie ce fac politică de interes într'un cuib provincial, departe de centrul țării. De aceea mediul acesta, menit pieirii viitoare, copleșește momentan pe idealistii vieții, pe optimiștii ce cad în nenorocire, dar căzând se întăresc în credința lor dreaptă și nu se îndoesc nici un moment că răsăritul bunei epoce viitoare nu poate să întârzie.

Optimist este doctorul Stockmann, care mărturisește adevărul convingerii sale și când el amenință averea concetățenilor, dar și existența sa; este Petra, fata lui, tipul copilei cu suflet înalt și răsunător la toate chestiunile mari care agită lumea; este căpitanul Horster, a cărui simpatie pentru Petra se simte și a cărui apropiere mai intimă se prevede; este, în-

tr'o formă mai pasivă, soția lui Stockmann, care se simte datoare să fie totdeauna lângă soțul său.

Pe Stockmann l-a jucat d. Sturza: optimist cum este, increzător în bunătatea oamenilor, revoltat că increderea l-a înșelat, ici-colo având câte-o notă comică căreia nu-i permise să se desvolte în detrimentul caracterului de elementară seriozitate și nemiluită urmărire a adevărului grav. Pieptul lat, ridicat al actorului susținea fizicește impresia veridică. D-na Leonescu ne-a dat o Petrá candidă, cu un intelect ascuțit și prompt ca un instinct. Horster (d. Z. Barseanu) a fost discret, deci bine. Dar ce caută între astfel de interpreți d-na A. Mărculescu, care spune vorbe lipsite de simțire și care pare că nici nu-și dă seamă că în „Dusmanul poporului” este vorba de ideal și de-o viață viitoare, spre care fața se întoarce luminată și care atinge și gestul, și glasul? Răceala acestui rol, aș putea zice chiar insuficiența lui și lipsa de pricepere a întregului, era prea evidentă.

Tabăra conservării intereselor zilnice a împodobit-o jocul d-lui C. Radovici, cu răceala dură și claritatea omului de fapte egoiste, practice, birocratice. Tabăra însă, concentrată în adunarea populară care împiedecă de Stockmann de-a vorbi, a fost partea cea mai slabă a reprezentării.

Dar eu vorbesc despre cum s'a jucat Ibsen și nu despre el? Nu, căci nu știu cui vorbesc,

nu știu câți îl vor fi citit dintre ceie mă citesc. Și afară de aceasta este sigur că „Dusmanul poporului” este una dintre piesele cele mai clare și mai puțin expuse controverselor de interpretare. De aceea, eliminându-l, am indicat numai atmosfera din care s'a născut piesa și o parte din legăturile ei cu personalitatea lui Ibsen.

În Stockmann: este mult Ibsen, dar el nu-i numai Ibsen, nu-i întreg o copie a lui. Mai identic decât ori unde este la sfârșit, în scena în care Stockmann proclamă un principiu pe care Ibsen l-a practicat toată viața: Rămâi singur, ca să poți fi tare; dacă ești tare, singur vei izbuti mai mult decât altfel.

Principiul este general, dar piesa-l scoate dintr'un caz special, iar cazul îl susține cu mijloace poetice.

Cine nu are noroc să-l vază, să-l cetească. Cetirea-l va întări în credințe bune și în sentimentele altruiste.*)

G. Bogdan-Dulcă.

* În Rampa de azi (Miercuri) cetesc notița următoare: „Duminecă seara s'a reprezentat la t. n. „Dusmanul poporului” în fața unei săli literalmente pline. Publicul de Duminecă, entuziast cum e la auzul ideilor mari și generoase, a subliniat piesa lui Ibsen cu aprobări și ovacțiuni”.

Băgați de seamă: „Publicul de Duminecă — !” Muncitorii săptămânei trecute!

românească un învățător „gör. kath.” Epure!!! (cred, că e român, căci îi trebuie „román olvasókönyv”) în limba ungurească!

Cartea postală am predat-o Librăriei, ca să i se poată „azonnal közölni” (adecă: comunica îndată) costul cărților. Sărac dascăl român din Bihor, dar mai mult, sărac popor român, lăsat în voia sorții vitrege!

E și astu un semn al vremii, în care trăim!
Cor.

Dela Oradea cale de 87 chlm.

„De închiriat o tipografie românească, foarte modern înstată cu literă nouă variată și modernă, cu trei mașini și motor electric. Doritorii se vor adresa dlui I. Ciordas avocat în „Beius (Belényes) Bihar m.”

Pagina anunțurilor „Rom.” nr. 218).

Cam la 87 km. departe de orașul Oradea-mare, într-o vale încunjurată cu dealuri mari se află un orașel bine cunoscut neamului nostru din țara Ungurească: Beiușul.

Desigur peste câteva zile pe piața acestui orașel cu reședință episcopescă; la gimnaziul românesc cu dascăli învățați; la internatul de fete: — poate și la gară va răsună glasul pitigăiat al cutărui ovreu, așa: fontos, fontos — nagyon fontos, Chaham Șmăleberg a închiriat tipografia românească. Așa s'a întâmplat și la Brașov acum câteva săptămâni cu librăria Muresianu.

Noi românii am moștenit din vremuri în vremuri cauza mare: lupta pentru existență ca neam. Pe vremea lui Horea-Cloșca am dus lupta într'un fel; până ieri am dus-o cu ajutorul scoalei; mâine încă cu ajutorul bisericii.

Dar de mâine încolo cu ce? S'ar crede că o vom purta această luptă cu tiparul și tipografia. Căci aceste întreprinderi, de altfel comerciale — pentru noi românii ar fi să fie instituții create de dorul culturii și dragostei de neam. Așa a fost doar în cele vremuri vechi; când fiecare tipografie românească era o vatră de cultură și progres și de multe ori aceste vatre erau conduse de episcopi și bărbați de știință, cari își păstrau tipografiile ca ochii din cap. — Știu, că în lupta de desrobire arma cea mai tare e cartea.

Scrisul în dulcea limbă românească. O înțelegea această chemare și popa și dascălul, astfel au putut răsbi până azi tipografiile diecezane. A venit. A venit vremea, că la noi s'au înființat și să înființeze tipografii particulare și în formă de soc. pe acții.

Vremea nouă însă care începe să ne lipsească de toate, ne va lipsi oare de tipografiile și librării? Trăim în veacul libertății comerciale, când numai lipsa spiritului de concurență și dăruirea speculativ ne poate opri de a înființa și înflori aceste instituții. Și noi pare că nu observăm ce cere comerțul și ce cere neamul. Căci nu e indiferent, cine stă în fruntea unei astfel de întreprinderi. Acela se cere să fie un comerciant iscusit, dar și să aibă o cultură vrednică, crizout de cunoștințe largi de a prevedea și împlini lipsurile și cerințele de toate zilele.

La izbutirea acestor întreprinderi, ca și cea dela Beiuș, cari până azi sunt în deplină concordanță cu interesele superioare ale neamului nostru, — e vinovat și publicul acesta românesc. Conducătorii satelor nu dau poporului produsul literar, nesocotesc instrumentul învățării, care luminează tot mai multe minți,

câștigă tot mai multe inimi. Am trăit o bună parte din viață la sat și am văzut cum preotul după vecernia de Sâmbătă, abia așteaptă „Revista Preoților” ca să citească despre organizarea congresului în capitala iudeo-vită. Bietul dascăl aruncă dispuștat „Néptaniók Lapja”, care frunzărește năcăjit „organul” sarbăd al reuniunii sale. — Iar poporul șade gură-cască la crâșnă.

La orașe și orașe pătura noastră, până și în ceiaze privește ziarele, abonează neapărat și citește cu o plăcere deosebită toate ziarele mari străine și toate romanele de senzație, până și cele din urmă arhișoviniste murdării ca „Pese Hirlap” și „A Nap” etc. Nu în modul acesta să demonstrăm că suntem Europeni și oameni culti. Bilanțul în plus, al fiecărei tipografii și librării românești să dovedească că prețuim limba și literatura neamului nostru.

Să e lase societatea românească de acest dispreț de sine însăși și atunci ori la mare, ori la mica publicitate din „Românul” nu vom mai ceti lucruri întristătoare ca anunțul dlui Dr. I. Ciordas.

Romul S. Molin.

Scrisoare din Iași.

Războiul și „concentrarea” întârzie. — Până nu se luminează rampa....

Iași, 4/17 Octombrie.

Războiul și „concentrarea” fracțiunilor conservatoare: iată două perspective inevitabile, și cari totuși întârzie de a se preface în fapte.

Nimeni și nimic n'ar mai putea pune stavilă războiului balcanic, care se pregătește de aproape două săptămâni; și totuși, stadiul în care se află astăzi războiul nu se deosebește de cel prim, decât doar prin aceea că, în ultimul moment, reprezentanții Turciei în statele beligerante au părăsit capitalele respective, iar Bulgarii și-au luat îndrăzneala, în adevăr nimitor de riscată, de a sechestra vaporul nostru „Principesa Maria”, atunci când se afla la Varna pentru a imbarca pe supușii otomani. Guvernul nostru a protestat energic, și nu știm ce surprize va mai aduce ziua de mâine...

De asemenea, înzănețirea elementelor conservatoare, fracționare în două grupări, ar părea și dănsa de neînlăturat. Și e cam mult de când această eventualitate amenința să se realizeze. Se dau însă mereu termene peste termene de amânare, fără ca să se facă ceva.

Și în acest timp, lumea așteaptă. Cel mai neînsemnat aușănt ia proporțiile unui eveniment. O desmintire și un alt termen de amânare — și lumea apoi cade iarăși pradă aceleiaș așteptări enervante.

De această încordare grozavă a spiritelor profită doar speculanții, cari „joacă la bursă”, scăzând valorile și provocând adevărate dezastre enervante.

La toate acest-a mai adăgați și lipsa de apă — în fiecare lună conducta cu apă de Timișești se strică — și veți avea o slabă închipuire a stării puțin plăcute în care se află ieșenii în aceste momente critice.

*

Stagiunea de operetă, care durează de mai bine de o lună, e pe sfârșite. După „Bărcănescu” compania lirică „Georgiu” a cules din belșug dovezile pecuniare și entuziaste ale „caracteristicului” public ieșan încheierea hotărâtă la care ajungem, după această bogată și variată stagiune operetistă, e, că și într-o operetă și în alta, se găsesc destule elemente, cari să îmbine cu succes o trupă de operă română — a cărei necesitate dovine, pe zi ce trece, tot mai imperioasă.

Până nu se luminează rampa pentru inaugurarea stagiunii de iarnă a teatrului național, vom înzeta puțin asupra „caracteristicului” public

ieșan și programului noii stagiuni. Căci, e bine, înainte de a judeca spectacolele parțial, să precizăm ceea ce intră în cadrul tuturor și a nici unuia.

În aprecierile lor artistice ieșenii apar într-o lumină cât se poate de ciudată. Prin nimic nu se ilustrează mai bine această afirmare decât prin evidentă contradicție în care se află concetățenii mei, atunci, când își pretențioși până la absurditate față de jocul artiștilor, alegerea și montarea pieselor la teatrul național local — și-și mulțămeste totuși subtilu-i gust artistic, frecventând și încurajând cu o constanță jignitoare cel mai inferior gen teatral: opereta.

De aceea are dreptate d. Sadoveanu când constată că: „Teatrul nostru e pus — de către publicul ieșan — fără îndoială select și pretențios în materie de teatru” — în cumână totdeauna cu marile teatre în cari o piesă face serii de zeci și sute de reprezentații”. De sigur o eroare cum nu se poate mai mare.

Observațiile multora au ajuns la concluzia că publicul teatral — după împrejurările create de mediu sau de temperament — ar trebui să fie împărțit în mai multe categorii. E una mai inferioară din punct de vedere al intelectului, pe care o mulțămesc piesele spectaculoase și fetele. O altă categorie se lasă antrenată numai de piesele în cari instinctele, dar mai ales iubirea, sunt analizate până în cele mai discrete infățișări. Această categorie, în care intră în masă femeile, se lasă furată, în teatru ca și în viața de toate zilele, de valurile periculoase ale pasiunilor celor mai intense. În sfârșit, este încă o categorie, cu mult mai restrânsă decât celelalte, căreia, în dosul acțiunii oricărei piese, îi place să întrezărească o concepție superioară. Arei cari formează această categorie — dotați cu o apreciabilă putere de abstracție — sunt preocupați mai ales de substratul moral și artistic pe care se razimă țesătura, oricât de iscusită din punctul de vedere al tehnicii scenice, a unei piese.

Fără îndoială, cercetătorii teatrului ieșan nu pot fi blocați cu toții numai în una din aceste categorii. Sunt împărțiți, de sigur, în toate — imi place să cred însă, că cei mai mulți fac parte din ultimele două categorii, și cele mai onorabile.

Atunci, cum se explică faptul, că, deși „select și pretențios în materie de teatru,” publicul nostru se lasă sedus cu atâta ușurință de nimicurile drăgălașe, cari alcătuiesc opereta?... Nu cumva e acesta un semn — de care direcțiunea trebuie să țină seamă — că artiștii și felul de a se alcătui repertoriile la teatrul local s'au banalizat în ochii concetățenilor mei, cari numai dintr'un simplu capriciu de a varia, savurează, cu nesăț, manifestările teatrale chiar și în cea mai ușoară formă a lor?..

Dacă personalul artistic ne-ar îndreptăți să închinăm spre un răspuns afirmativ la presupunerea de mai sus — căci, cu foarte mici variațiuni, e veșnic acelaș de nu știn câte decenii... — programul însă, al stagiunii în prajma căreia ne aflăm, răspunde, cred-m noi, în mod suficient, „selectului și pretențiosului” nostru public.

Piesele originale, în adevăr — exceptând „Zorile” d-lui Șt. O. Iosif și piesa încă necunoscută a d-lui Zah. Bărsan — nu ne inspiră, nu mai prin enunțarea lor o prea mare încredere.

Deși nu credem să dea naștere la interesantele discuții, cari se fac în occident, în jurul procesului ce se p-trece astăzi între „teatrul brutal”, cum l-a numit în chip fericit academiicianul francez René Deumic pe acel al „anarhiei morale,” pe de-o parte, și cel însufletit de un caracter educativ specific, pe de altă parte — repertoriul străin al acestei stagiuni promite totuși să fie de un mare interes. Oscar Wilde, Schachspeare, Do. toiewski, Fulda, B. Iir, Tr. Bernardt... pot servi de garanță.

Și, ca un omagiu adus marelui dramaturg dispărut, rampa se va lumina întâia oară, Joi 18 octombrie v., pentru „Scrisoarea perdută” a marelui Caragiale.

Șt. P. Moldovanu.

Nou institut de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi.

Aduc la cunoștință on. public, că am deschis

un institut modern de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi
în ARAD, colțul străzii Weitzer János.

Institutul: str. Magyar nr. 26. Institutul de primire: str. Weitzer János (vis-à-vis de poșta centrală).

Roagă binevoitorul sprijin, proprietarul:

Knapp Sándor

Scrisoare din Roma

Pacea italo-turcă este fapt împlinit. — Războiul turco-muntenegrin. — România la cinematograful.

Roma, 17 Octomvrie.

(Dela corespondentul nostru). Ceea ce scriesem acum zece zile, relativ la pacea italo-turcă, s'a transformat în certitudine de domeniul public. Guvernul italian, prin glasul „Agenției Stefani” a comunicat peste tot, că au fost iscălite preliminările tractatului de pace, iar Vineri, se va iscăli întreg contractul, care va purta numele de *tractatul dela Lausanne*.

Și după cum vă scriesem, pe atunci, informațiile mele personale au fost exacte și numai puțin diferă tractatul de azi, de cele ce vă scriesem. Așa, se recunoaște

1. Suveranitatea regelui Italiei asupra provinciilor Cirenaica și Tripolitania;
2. Se recunoaște califatul musulman;
3. Se dă îndărăt Turciei *toate* insulele ocupate de Italieni în Marea Egee;
4. Se acordă Turciei o sumă de 59 de milioane, pentru acoperirea datoriei sale publice făcută cu ocazia acestui război;
5. Turcia își retrage trupele din Libia;
6. Va fi numit un guvernator turc pentru supraveghierea cadărilor a cultului, precum și a vacaturilor.

În ultima săptămână s'a vorbit mult de rupearea tratativelor de pace, și bine nu se știe din ce pricină amenința ruptura. Sosirea la Lausanne a lui Reșid pașă, a pus capăt acestor șvonuri și ieri seară, reprezentanții celor două state, au iscălit tractatul, imputerniciți fiind de guvernele lor respective, iar Vineri, cei doi suverani, vor iscăli tractatul definitiv.

În privința suveranității Italiei asupra provinciilor africane, s'a urmat un procedeu, care are de scop să împace și capra și varza. Astfel: sultanul Turciei va da o iradea (decret) prin care proclamă autonomia celor două provincii, și imediat după publicarea acestei iradee, Regele Italiei va da o publicare prin care reamintește anexarea provinciilor la Italia. Astfel că, fără să jignească prea mult pe musulmani, anexarea se va face. Acum, dacă mai târziu, se vor putea naște contestațiuni asupra procedurii acesta, și dacă în viitor musulmanii vor putea să aibă revendicări asupra Libiei, acestea se vor vedea; un lucru însă se poate deduce de pe acum, că: dacă Turcia proclamă autonomia celor două provincii, aceasta nu înseamnă că arabii locuitorii lor, să nu ducă mai departe războiul contra Italienilor invadatori, și dacă Turcia își retrage trupele, pământeni din Libia, autonomi acum, pot să-și facă afacerile după cum îi vor povățui interesele.

Așa dar, începând de Vineri, relațiile de prietenie se vor lua iarăș de cele două state beligerante și fiecare din ele vor căuta să se ocupe de afacerile lor interne: Turcia de războiul din Balcani, Italia de poziția sa materială și morală, cari dacă pacea nu se încheia, ar fi suferit mult.

Războiul din Balcani, preocupă foarte mult opinia publică italiană, atât de mult, încât se ocupă prea puțin de bătăliile ce zilnic se petrec în Africa. Toată lumea laudă curajul muntegrinilor și se vorbește aici de înfringeri mari turcești, de mii de prizonieri turci, de sute de puști luate, etc. Nimeni însă nu se întreabă nici cât va dura acest război al Muntenegrului; nici cât timp Turcia, un colos pe lângă Muntenegru, va mai aștepta. Lumea se mulțumește cu știrile gazetelor și aplaudă de pe acum, distrugerea Imperiului Otoman.

Am văzut două proiecțiuni cinematografice din România, făcute de casa Gaumont.

Una era intitulată „România pitorească” și

reprezenta... culesul și facerea cănepei. Erau o mulțime de femei, cari stringeau, melitau, torceau cănepa, dar nici mai mult nici mai puțin decât cum s'ar face în ori care altă țară din lume. Pe urmă, era o turmă de porci trecând un riu; o turmă de găște foarte frumoase trecând același riu; un car cu boi, plin de țărani trecând tot același riu și în sfârșit vr'o douăzeci de fete, cari mai mari, cari mai mici, trecând tot același riu. Și cinematografia aceasta stupidă, a numit-o „România pitorească”! Ce fel de sentiment pitoresc și estetic va fi avut directorul casei Gaumont, de n'a găsit în toată țara românească nimic alt mai pitoresc decât o turmă... de porci?

Altă cinematografie, făcută tot de casa Gaumont, era intitulată: „Evenimentele din Balcani” și după ce reprezintă pe Regele Carol salutând un grup de domni și doamne, trece imediat la un alt tablou intitulat „Și România se prepară de război”. În acest al doilea tablou, se vede o baterie de artilerie de câmp manevrând cu vioiciune, se văd soldați alergând, ofițeri comandând, tunuri duse în galopul cailor, în sfârșit este o cinematografie, care deși nu corespunde titlului, totuși face plăcere s'o vezi.

În afară de soldați cari călăresc în galop pe caii ce duc în goană tunurile, bătrînul și simpaticul Rege Carol este prins foarte bine, foarte clar și perfect vizibil.

Dacă ar isprăvi odată străinii să nu ne mai nurească națiune balcanică!

I. T. Alian.

Cronică din Paris.

Ofițerii germani, ofițerii francezi și teritoriul Alsaciei-Lorena. — Conflictul din Balcani. — Un articol al lui Pierre Loti în favoarea Turcilor. — La cimitirul Picpicus.

Paris, 16 Octomvrie.

Vam comunicat nu de mult știrea, pe care ați publicat-o în rubrica informațiilor, că guvernul german a inaugurat față de ofițerii francezi cari vor să-și viziteze rudele din Alsacia-Lorena, o purtare absolut nedemnă de o națiune civilizată. Vă mai amintiți poate de ce este vorba: toți ofițerii francezi cari doresc să treacă peste granița nemțească, sunt siliți să-și anunțe proiectul de călătorie cu cel puțin o săptămână înainte autorităților imperiale. În același timp, ei trebuie să înainteze o listă conținând numele persoanelor pe cari voiesc să le viziteze în Alsacia sau în Lorena. Guvernul german pornește numai decât o anchetă minuțioasă pe lângă aceste persoane, o adevărat anchetă polițienească, culege informațiuni, se documentează cu strictețea asupra ofițerului francez care dorește să calce pe țintul vecin. Și numai dacă indiscreta lor cercetare le pare convenabilă, autoritățile nemțești permit militarilor din Franța intrarea pe pământul german. Așa că, ofițerii noștri renunță mai bine de cele mai multe ori să-și viziteze rudele, emosecții ori pe prietenii lor, decât să se supună unor reglementări vexatorii și barbare.

Atitudinea aceasta a guvernului imperial a predispus mai întâi, a indignat și revoltat mai apoi opinia publică din Franța. Francezii nu uită nicodată că frații lor sunt asupriți în Germania. Ei au cerut guvernului republicii să răspundă necomeniilor germane cu aceeași monedă. Până acum, ofițerii nemți călcau pe pământul francez ca la ei acasă; primirea care li se făcea aici era curtoază și ospitalieră. Dar, — și-au spus Francezii, — ospitalitatea noastră largă și generoasă devine stupidă când ea se exercită asupra unor oameni cari o răsplătesc în chip așa de bizar. De ce să nu facem și noi Germanilor ceea ce ne fac ei nouă? De ce ofițerii lor să intre cu ușurință în țara noastră, când militarii dela noi sunt supuși la granița nemțească unor măsuri atât de jignitoare? Și guvernul francez a decis, sub presiunea opiniei publice, ca reglementările de cari se servese germanii față de ofițerii francezi, să prezideze și la intrarea ofițerilor nemți în Franța.

Lucrul acesta pare a fi acum un fapt împlinit. Ziarele pariziene au publicat de curînd cuprînsul unei cir-

culări în acest senz, elaborat de autoritățile dela noi, dar care n'a fost încă recunoscută în mod oficial. Aceasta însă nu va întârzia să se facă. De remarcat este polemica la care a dat naștere știrea aceasta în presa pangermanistă, care vede într'un simplu act de demnitate națională, presemnele unui viitor război. Dar șovinismul nemțesc este așa de orb de o vreme încoace, așa de exasperat!

— Ziarele de azi din ineață ne-au adus vestea unei ofensive a armatei turcești în Serbia, precum și a răspunsului Bulgariei la intervenția europeană. Așa dar războiul va fi; un conflict general va însăngera Balcanii și va avea asupra Europei o incalculabilă repercusiune. Nu trebuie să ne amăgim: starea generală e foarte gravă. În Franța, populațiunea emoționată de știrea unui consiliu ținut ieri la ministerul afacerilor străine, unde d. Poincaré a convocat pe ministrul de justiție, pe cei de război, de marină, de intern, de comerț, de finanțe etc., și mai ales pe generalul Yoffré, șeful statului major al armatei.

Situațiunea e gravă, într'adevăr. Pe la Borse, au început fluctuațiunile și chiar panicile aceste simistre premergătoare ale războiului modern. Ziarele franceze sunt unanime în a constata slăbiciunea de coeziune a Europei în conflictul din Balcani, intervenția ei tardivă și neputincioasă. Întrebarea pe care și-o pune toată lumea în fața acestei disarmonii continentale este: fi-va Europa în stare cel puțin să limiteze conflictul? Răspunsul e penibil de formulat.

Deasemenea „Le Temps”, are o frază fericită. El scrie: „Sonoritatea Europei este foarte mare acum; cele mai mici șgomote au ecouri prelungite. Iată ce ar trebui să-și spună cei cari au menirea de a conduce sau de a sfătui popoarele”. Aluzia aceasta privește mai ales presa austriacă, care a găsit tocmai acum momentul de a deveni nervoasă și agresivă, ceea ce o face absolut antipatică în fața Europei...

— Războiul balcanic a început, așa dar... Armatele creștine au început să schimbe cu trupele semi-lunei negătoarelor bombe de plumb. În fața acestui fapt împlinit, marele romancier Pierre Loti și-a descoperit deodată o milă fără de margini pentru musulmani. Într'un număr recent din „Le Matin”, ilustrul scriitor a publicat un articol de o sensibilitate a la Jean-Jacques, prin care îndeamnă națiunile de a nu-l lăsa pe „duiosul osmanliu” prada lăcomiilor sârbești și bulgărești. Articolul e foarte frumos scris, firește, dar el sună fals. „Duiosul osmanliu”, nu e tocmai noțiunea care se potrivește turcilor. Un Jaurés, bunăoară, a scris și el articole în favoarea turcilor, articole capabile să emoționeze sincer. Aceasta, fiindcă eminentul deputat socialist e pătruns de un larg spirit de umanitate, uneori excesiv este just, dar care se întinde deasupra întregii spețe omenestă. Jean Jaurés nu se arată un turco-fil desfinit, cât un adversar înversunat al războiului în general. Pierre Loti însă nu a făcut decât să exprime o simpatie personală și limitată. Musulmanii îi sunt dragi. El nu vrea să știe, că neamul acesta asuprește alte neamuri, că trecutul său e un tablou oribil de foc, de sânge, de împilări îndreptate împotriva vecinilor săi. D. Pierre Loti îi iubește pe Turci, pur și simplu. Soarta lor îl înduioșează. Dragostea dsale e strîmă și se mărginește exclusiv la ei. Ea este personală. Nimeni nu-l poate blama, desigur, pe deliciosul romancier; să nu ceară însă ca simpatia lui să fie împărtășită. Priciniile cari îl îndeamnă pe el de a-și iubi pe musulmani nu-i ating pe ceilalți. Cine știe ce amintiri frumoase, dar strict individuale, sunt legate de șederea dsale pe pământul turcesc? Poate că atunci inima lui s'a topit de iubire, că buzele lui au sărutat buze roșii de cadăne, că a șoptit și a auzit cuvînte de amor în vecinătatea albastră a Bosforului... Considerațiunile acestea însă, pentru el puternice și capitale, sunt de natură pur poetică adică personală, și nu-i poate influența pe ceilalți. Iată de ce articolul din Pierre Loti a plăcut foarte mult în Franța, dar el nu a convertit pe nimeni și nu a schimbat întru nimic punctul de vedere al fiecăruia, cu privire la războiul din Balcani. Cel puțin, aceasta este impresia mea.

— Am recitat pentru a treia oră „Les dieux ont soif”, cel din urmă și extraordinarul roman al lui Anatole France. Într'una din săptămânile acestea îmi voi face plăcerea să vă vorbesc de el mai pe larg. Deocamdată, mi-ar fi cu neputință să ordonez în mîntea mea

ELEVATOARE

Afară de cartel.

PENTRU ORICE TREBUI-
NTE ȘI EXPLOATARE.

Fabrică principală:
Hamburg.

MERTENS JÁNOS

BUDAPEST VII. bulev. József 30-32.

Telefon. 142—49.

Telefon. 142—49.

E 274—10

multiplele și puternicele impresii pe cari mi le-a dat. Atâta știu că, plin de lumea formidabilă și dispărută pe care el mi-a reinviat-o în suflet, am fost împins de o putere neînțeleasă să rătăcesc prin părțile Parisului unde revoluția cea mare a lăsat cele mai multe urme, să revăd locurile unde au avut loc evenimente așa de enorme și pe cari, cartea lui France le-a evocat în mințea mea.

M'am plimbat dar ieri, pe o zi albastră cu soare, pe o zi călduță și dulce ca o zi de Mai, prin foburgurile Saint Antoine și din Temple, aceste cartiere de lucrători, așa de populate, așa de vioae, așa de viguroase. Acolo au început murmuralele cari, acum mai bine de o sută de ani, aveau să sguđue lumea. De acolo, masele de oameni slabi și sdrențuți au luat Bastilia, au decapitat pe regi, au învins Europa și legiunile ei de fier.

Și am mai fost la cimitirele Picpicus, așa de puțin cunoscut de parizieni, așa de puțin popular! Cu toate acestea acolo se află groapa comună a victimelor Teroarei, acolo zac, aruncate unul peste celălalt, nenumăratele schelete decapitate. Câte femei tinere, frumoase, pline de viață și de amor, câți tineri grațioși și robuști, câți moșnegi înțelepți, câte mame, câți prieteni n'au fost desprinși de pe oribila ghilotină și asvârliți elae peste grămadă în acel mormânt oribil și comun. Soarele de Octomvrie scânteia lin pe monumentele discrete: razele lui luminau armurile cele mai nobile din Franța și vântul făcea să fâlfâie ușor drapelul Statelor-Unite ce acoperă mormântul generalului Lafayette, pe care pietatea și recunoștința yankee depun necontenit coroane de flori. În groapa comună însă zac victimele Teroarei, nemiscate de o sută și mai bine de ani. Nici o mână profană nu le-a scormonit de atunci osemintele. Printre alții, doarme acolo somnul de veci, dulcele și admirabilul poet al Libertății, tânărul și nefericitul André Chénier!

C. R. B.

Din Budapesta.

Despre societate și viitorul ei.

La începutul fiecărui an, când sosește tinerimea românească plină de avânt la societatea noastră din toate colțurile Ardealului și Bănătlui — unul din cei mulți sosiți aici îmbracă haina de cronicar și îmboldit de sângele înviorat într'o vale departe în aerul familiar de acasă, în mirosul de fân și busuioc, scrie în sufletul despre tinerime un articol, plin de nădejdi, viorii, plin de speranțe întrezărite în drumul spre ideal, cari totdeauna au acelaș sfârșit — nu se'implinesc. După o lună sau două de ședere în șgomotul Budapestei — în vuietul acesta nepotolit, hoatic tinărul pierde din însufletire, nu mai vede asa trandafiriu împrejurările — și drept rezultat al acestei schimbări observi în coloanele ziarului un nou articol, rece, sceptic, scris de aceiaș mână în care sarcastic, sau melancolic, corege scrisele de mai înainte, scoate la iveală greseli, și se tânguiește de trista soarte a societății noastre și de desinteresul tinerimei față de această societate — de fapt deamă de un viitor mai bun.

Și totuș acest cronicar, e sincer în ambele cazuri. Nădejdi și durerea poruea din sufletul lui curat, dornic de bine și de progres. Constatările îi sunt adevărate — dar are o mare gresală — pripeala!

Privește la începutul anului tinerimea, ce curge în valuri spre „Petru Maior” — vede micile și întunecoasele chilii tixite, de nu poți arunca acul, și inima lui tresaltă, în suflet îi încolțește nădejdea, alcargă iute la condei, și scrie un articol în care numerii au o valoare relativă dar cu atât mai mare fericita lui dispoziție sufletească.

Pe urmă — se răresc cercetătorii, rari nautes mai vin regulat de cercă ce aduc proaspăt zărele, ce mai scrie revistele, și pleacă și acestia... Tot mai orfane și mai puțin devin localele societății.

Portretele prăfuite, scaunele schilodite, mesele învechite, tot mediul sărac în lumină devine trist și pustiu. — Vine seara de cunoștință, încep imputările și dojenirile, și roiul de promisiuni și trec și ieie, dar portretul lui Roman tot trist privește sala cu masa verde, încărcată de ziare și tot sceptic privește la acei câțiva visători ce se adună, ca să se tânguiească și să se revoalte de generala desinteresare a tinerimei. Intre acești visători găsești și cronicarul, stând întunecat pe un scaun zdrențuit cu părul vulvoiu, cugetând, sprijinind în palme tâmplele-i svâcninde.

Aici se țese povestea articolului al doilea, unde nlânge trist, unde dojenește blând — visătorul.

Este o statistică — acest al doilea articol — din care aflăm, cumcă școalele superioare din Budapesta sunt cercetate anul acesta de 300 (zi trei sute) de tineri români, și că dintre acești 300 abia piticul număr de 60 sunt înscriși la societate, iar ceialalți sunt pierduți fără urmă în labirintul capitalei. — Notez că aici numerii au reală valoare, și una tristă. Aici cronicarul sune un crud dar real adevăr!

Care este pricina? De ce o parte însemnată a tinerimii nu mai vrea să știe de societate? E gresala în tinerime sau în felul de a fi de azi al societății „Petru Maior”. — Dar par'că aud glasuri de revoltă?

Societatea — aud șoptind — așa cum e, întunecoasă și cărpită, e bună, căci e singurul loc de întrunire, singurul loc, unde mai trăiește un duh românesc, o limbă frumoasă românescă — și pe urmă ce încolo'neoaie, am moștenit-o dela înaintașii noștri și trebuie s'o păstrăm — că-i a noastră. Îndeosebi pe această ultimă vorbă las un deosebit accent, par'că ar vrea să zică *basta*. Bună, rea, la înălțime ori nu — dar e a noastră, și e o datorie de conștiință a ne îngrij ide ea!

Drept răspuns să-mi dea voie cetitorul indulgent să povestesc o amintire despre neuitatul maestru Caragiale!

Se oprise în Budapesta să-și cerceteze „băieții lui”. Ne adunasem mulți din toate colțurile labirintului, căci veste șosirii maestrului pătrunsesse ca prin farmec toate ungherele capitalei. În cafenea unde ascultam vorba lui cuminte, privind nesăturați chipul lui iubit, dar mai ales ochii focoși schinteietori de veniu — cânta o „bandă” de țigani cântece ungurești.

Se oprî bătrînul maestru în vorba lui? — întepat, nervos, cu ochii mari arăta iritat și supărat... „Bine mă băieți, asta e barbarie...” — ne spuse trecându-și privirile aprinse peste fețele noastre încremenite — *cum puteți asculta zdrângăneala asta sălbatcă? Muzică e asta mă?* — De Maestre — ce să facem, bucuros am asculta o doină dulce — dar dacă nu-i... îngăima un tânăr visător dintr'un colț ascuns... — „Ce-ai spus băiete?... Dulce frumoasă doina...?” — Ne vorbi mult apoi neuitatul despre muzică, despre capod'operile ei — și ne răpise în sferile geniului lui, nu fără o părere de rău, că ne înstrăinează de această minunată izbucnire de patimă și durere a neamului nostru, de acest fidel tovarăș a Românului de pretutindenea... Această părere de rău a tuturor — o destăinuî visătorul:

„O îi Maestre bună, rea... dar e a noastră și ne este dragă că-i a noastră. În ea plângem durerea veacurilor, în ea ne aflăm refugiul de câte ori ne ingenunchiază greul traiului. Ea e revărsarea sufletului nostru plin până 'n rărunchi — de pelin și de durere. Ea numami Ea este a noastră”.

„Bine mă băieți”, răspuse surprins de accentul trist și plin de nobilă imputare a tânărului — *este a noastră, dar e motiv acesta să fim mulțumiți cu Ea — așa cum este? Dacă e a noastră să o lăsăm așa — rea și monotoană...?* Ridicase privire bătrînul — ochii lui sclipeau șiret de după ochelarii cu rame aurii — par'că voiau să spună „v'am prins”.

Uite mă — adause apoi arătându-și dinții negri, sfărîmați, bortoși — sunt ai mei, dar e motiv ăsta să doresc dinți albi, buni? — Sunt ai mei! Răi, buni, dar sunt ai mei!...”

Aici am dorit să ajung! E a noastră societatea „Petru Maior” — bună, rea, e a noastră! Este motiv acesta însă pentru a o lăsa în forma ei trecută dormitantă — cu premeniri din 50 în 50 de ani? E motiv să urmărim aceeaș secetă primită moștenire, deși nepotrivity pentru trebuințele noastre de ani — ori?...

De ce nu prinde rădăcini? De ce nu înflorește? Pentru care motiv pierde societatea din an în an membrii săi. E vina în tinerime numai — ori de fapt și în forma de a fi a societății își are lacunile ei — scăderile sale? Eu cred — că în forma ființei de azi a societății este ascunsă ponderabila cauză a înstrăinării tinerimei!

În rândurile viitoare încerc să dovedesc această aserțiune.

În viață este o luptă de selecțiune nevăzută, care lucră în taină. Trăiește tot ceea ce are o putere de viață în urma acestei legi — și pierde tot ceea ce în progresul lumii nu ține pas. Ne lipim cu dragoste îndeosebi de lucrurile cari sunt o parte organică a noastră, cultivăm tot ceea ce ne satisface unei lipse reale — tot ceea ce de avem trebuință. Societatea a fost efectul unei atari cauze cu răsunet în viața tinerimei de pe vremuri! Limba nu avea atunci un lăcaș, tinerimea nu avea o casă a ei, unde să fie încunjurată de spirit românesc, de amintiri românești, unde să-și destăinuiească gândurile și frământările zilnice fără frica de spionaj — și de aceea ș'a făcut un locaș.

De atunci — s'au perindat vremuri deosebite — o generație a venit și a trecut urmată de alta. Și cu vremile ce sosiau venea un nou spirit nouei exigențe — numai Societatea rămânea să primească cu brațele ei îmbătrânite alte și alte suflete!... Numai ea a rămas neschimbată, în vreme noi! Acelaș vestmânt acelaș suris bătrânesc întâmpină tinerimea de azi, care cucerise cu atâtea decenii înainte inimile tinere, — dar fără a fermeca. De ce azi trei din partu părți a tinerimei nu se lasă fermecată de vraja necesităților trecute?

Nu mai este organic legată de viața tinerimei din loc, firește deci tinerimea se înstrăinează de ea! Ziarele, le află într'altă parte tot așa ca la societate. Limba nu mai găsește refugiul în încăperile societății, ci se poartă pretutindenea unde doi români sunt împreună. Literatura numai cere societății cu atâtea stăruință protecție cum făcea în trecut. În schimb forma împrejurărilor de azi îți oferă și literatură și ca modalitate — în schimbul luminei sărăcăcioasă a aerului năbușit dela Societate! — Singură bibliotecă mai prezintă farmec atractiv din tot ce are Societatea.

Dar convenirile, dar ședințele? Ședințele, cu larma lor tinerească, cu literatura diletantă — nu mai prezintă un interes, ce te-ar putea lega de Societate patru sau mai mulți ani cât ține studiul la Universitate. Dovadă sunt toți aceia, cari un an doi, urmează să fie membri activi, apoi numai cu taxa și numele, pe urmă de loc!

Cei mai credincioși și mai activi o părăsesc căci se conving că nu mai are nimic comun Societatea cu interesele, cu aspirațiile lor. La ce mai multă vorbă?

Lumea trece, se prefacă — viața tinerimei e o continuă frământare evolutivă și apropiere de ideal, și de spiritul vremilor — pe când societatea mai păstrează forma altor vremi trecute, rămâne rigidă în mijlocul mișcării, rece în fața noiei forme de a fi a tinerimei — în mod firesc deci se naște gol între ele — prăpastie greu de trecut. Trebuie zidită puntea până mai e vreme, până cei doi termuri nu s'au îndepărtat prea tare. Trebuie smulsă din rigiditatea ei actuală — făcută din nou ființă ce trăiește și se prefacă împrumutând timbrul vremilor actuale. Secretul vieții este mișcarea, prefacerea și acomodarea continuă.

The Maschine Gas Ltd.

Cea mai confortă și mai frumoasă luminație pentru vile, stabilmente, farmacii, hoteluri ospătării, etc. 1 oră de 1000 flacăre de lumină 8—10 fileri.

Agenturi principale în Ungaria și Austria:

BENE și WEIN

ingineri mecanici diplomați. Birou tehnic în BUDAPESTA, IV., Harisbazar 2. sz. Plănuiesc și execută totfelul de aranjamente și instalări de luminat. (E 968—96

Intr'asta văd viitorul și prosperarea Societății „Petru Maior”.

Budapesta.

A. M.

Amintim aici că corespondentul nostru ocazional dela „Petru Maior” ne-a trimis azi știrea, că fostul președinte al societății a fost învinuit pe nedrept în scrisoarea din Budapesta publicată în nrul 216 al ziarului nostru, indicând dovezile, deci rectificăm acea parte în legătură cu fostul președinte.

Războiul din Balcani și atitudinea României.

(Urmare).

Cine va succeda în fond „Omului bolnav” în Balcani? Rusia, care intrupează idealul Orientului, — sau campionul Apusului, imperiul Habsburgic? Sub care semn se vor desăvârși noile formațiuni politice ale popoarelor balcanice, — sub semnul autocrației ortodoxe moscovite, sau sub semnul Apusului european, al idealurilor marii revoluțiuni din secolul al XVIII-lea? Această întrebare ne-o pune sfînxul istoriei.

Faptul că în Balcani au preponderanță numerică covârșitoare popoarele de rasă slavă a făcut cu putință ca Rusia să-și îmbrace aspirațiile în haina strălucitoare și seducătoare, pentru cei lesne crezători, a panslavismului, a unirii tuturor popoarelor slave. Dar rezultatul intronării eventuale a vulturului de nord, cel cu două capete, în capitala sf. Sofiei nu poate fi îndoielnic. Viitorul popoarelor slave înseși e prevestit de soarta celor zece milioane de Polonezi și a celor treizeci milioane de Ruteni din sânul imperiului rus. Iar pentru Apusul european, stăpânirea Dardanelor, — care ar prefăce Marea Neagră într'un lac rusesc la adăpostul ori căror atacuri, — ar da forțelor de reacțiune mondială o energie care ar fi în măsură încă lungi veacuri de a opri în loc întreg progresul omenirii. Triumful politicii țariste ar fi fatal chiar aspirațiilor care frământă astăzi pe însuș marele popor rus. (Aceasta ne explică pentru ce democrația rusă însăși e atât de dușmănos însuflețită față de uelniriile panslaviste).

Așa dar, soluțiunea problemei balcanice locale, într'un sens sau în altul, va avea fatal o înrîurire hotărîtoare asupra istoriei universale. Deci soluțiunea aceasta nu poate să fie indiferentă. Și dacă sortii războiului vor putea inclina, cum am văzut, cumpăna într'una sau în alta din aceste două direcții ireductibile, ori cât de hotărîtoare ar fi marile puteri de a amâna conflictul final, în așteptarea unor împrejurări mai prielnice, nu există nici o forță care ar putea opri conflațiunea generală, cu atât mai mult, cu cât chiar astăzi însăși simultaneitatea și acordul între manifestațiunile din urmă ale celor patru state balcanice, ale căror interese contrare în Macedonia le-am semnalat mai sus, ne fac să bănuim inspirațiunea din care au izvorât. Atitudinea ziarului „Novoe Vremea” din Petersburg, care cumulează caracterul de Monitor al panslavismului cu acele de oficios al Ministerului de afaceri străine, este în această privință foarte semnificativă. Organul, al cărui redactor principal astăzi este d. Stolypin, fratele defunctului prim-ministru, spune pe de-o parte ritos Slavilor din Balcani: „acum sau niciodată, trebuie să faceți sfîrșitul supremă pentru a vă realiza aspirațiunile prin voi înșivă”, — și în același timp, cu toată atitudinea de neutralitate a Rusiei oficiale, adresează îndemnuri înflăcărâte poporului rus de a veni în ajutorul fraților din Balcani prin colecte de bani și înrolare de voluntari. Pentru cei ce își aduc aminte de preliminările războiului din 1877, aceste manifestații sunt cât se poate de suggestive. Cine poate ști, dacă și de astă dată Rusia oficială nu va fi silită „să cedeze curențului popular”, mai ales dacă deslegarea „războiului localizat” îi va crea o situațiune prielnică.

(2265-10)

Și aci se află toată gravitatea tragică a momentului de față.

Care este atitudinea pe care România trebuie să o ia în fața acestor evenimente? Cari sînt interesele noastre naționale, pe cari avem datoria a le salvarda? Intrucât privește problema balcanică, pur-locală, răspunsul nu este greu. Nu putem sta în calea aspirațiilor legitime ale popoarelor slave din Balcani. Noi, avînd noi înși-ne revendicări naționale la cari nu putem renunța, putem privi numai cu o vie simpatie încercările Bulgarilor și altor popoare creștine din Balcani, de a-și crea o soartă mai conformă cu idealurile de dreptate și libertate. Regimul sub care trăesc astăzi creștinii în Macedonia și în alte provincii ale imperiului Otoman, nu mai poate dăinui. Și partizanii cei mai neînduplecați ai principiului status quo în Balcani, trebuie să-și dea seama că conștiința lumii civilizate întregi nu mai poate tolera anarhia și opresiunea, sub cari zac milioane de creștini din Turcia europeană. Dar în Macedonia se află o populație românească de câteva sute de mii de suflete. Nu putem avea năzuinți de anexare în această privință; însă orice soluție s'ar găsi pentru așazarea vieții politice de acolo pe noi temelii, sîntem datori în primul rînd să le asigurăm Aromânilor, a căror conștiință națională este de mult deșteptată, condițiile de cărmuire și dezvoltare pacifică, conforme cu interesele și aspirațiunile lor. Nu putem accepta, dacă merităm să trăim ca națiune și ca stat, nici o soluțiune care ar fi contrară acestor interese și aspirațiuni. În această privință trebuie să fim în măsură de a spune cuvîntul nostru, la nevoie în contra lumii întregi.

În al doilea rînd, dacă nu avem în minte vre-o extensiune teritorială în această direcție, avem datoria de a ne asigura viitorul apărării noastre naționale. Se cunosc incidentele penibile la care a dat loc, în urma războiului Independenței, fixarea graniței noastre din Dobrogea, din punctul de vedere strategic. Avem dar dreptul și datoria în momentul de față, cînd schimbările din Balcani pot da naștere unor năzuinți agresive mai primejdioase și mai puternice, să pretindem rectificarea acestei granițe, după cum cere dreptatea și după cum considerațiunile strategice elementare ne povățuiesc. Avem dreptul și datoria să arătăm că sîntem un factor de care, în împrejurările actuale, oricine trebuie să țină seamă că sîntem în măsură de a face ca cuvîntul nostru să fie ascultat.

De o altă însemnătate este pentru noi problema, din punctul de vedere al situațiunii politice generale din Europa.

(„Viața Rom.”).

C. Stere.

Atitudinea Puterilor și atitudinea statelor balcanice.

De Un diplomat.

Actualmente marile Puteri se găsesc într-o situațiune penibilă. Se suspectează și diplomații au început să-și scoată mînușile numai pe jumătate. Să vedem în mod sumar care e atitudinea lor. Rusia, „neutră” ajută cu bani; mii de voluntari se înscriu pentru război, un corp de ambulanță compus din 850 paturi și 287 de persoane e gata să plece în cele trei state; aceasta nu înseamnă încă că nu... dorește pacea. Intențiunile Austriei sînt foarte clare. Despre aceasta s'a mai vorbit și altă dată, cu acest prilej vom adăuga că Bilinski a supus delegațiunilor credite extraordinare pentru armată și marină „din cauza situațiunii din Balcani care ne silește să ne mărim forțele militare”. Germania e geloasă de succesele Austro-Ungariei, urmărește expansi-

nea ei economică în Turcia și e foarte neliniștită din cauza atitudinii României. În interesele ei, Germania vine în conflict cu Anglia, care din cauză că are sub stăpînirea ei 74 milioane de otomani, nu poate să vină în conflict cu Turcia căci atunci s'ar cutremura liniștea marelui imperiu, Italia va trebui să-și reia mai întîi raporturile cu Turcia.

Firește, că statele Balcanice, precum și Turcia își dau seamă de această situație și deci lucrează în consecință. Dacă odinioară Europa impunea și ordona micilor state din Balcani, azi ele arată Europei ce datorie are și soarta notelor puterilor ne-a înfățișat un spectacol de operetă, pe un fond din cele mai tragice.

În astfel de condițiuni, să vedem care este datoria puterilor nu acum, cînd în sfîrșit își dau seamă că nu pot localiza focul din Balcani, ci după sfîrșitul războiului, sau după ce statele aliate vor fi tratat, — dacă vor reuși, (ceia ce ne îndoim) — Turcia, pentru încetarea ostilităților.

Un moment interesant și caracteristic pentru străduințele desinteresate ale Franței, pentru evitarea izbucnirii unui mare război european este și ultimul proiect al lui Poincaré — proiect care încă nu se știe dacă va afla răsunet la diferitele Puteri — de a se convoca o conferință a Puterilor semnatare. În actuala situație meclară, cînd temerile întemeiate ale unei teribile conflațiunii europene întunecă fruntea tuturor marilor diplomați europeni, acest proiect vine ca roza generoasă a păcii. Ambasadorii Franței de pe la diferitele Puteri au primit instrucții precise de a afla opinia ministerelor de externe asupra ideii convocării conferinței în chestiune.

Presa vieneză oficială și neoficială aderă la acest proiect, care ar cruța Austria de decepțiile crude ale unei constatări tardive că nu se poate măsura cu diplomația perfidă dar extraordinară a Rusiei, fără a fi susținută în lupta aceasta de tendința absolută a Puterilor, urmărind evitarea unei conflațiunii, fatale de altminteri.

Obiectul conferinței ar fi stabilirea de pe acum a condițiilor de pace între Turcia și cele 4 state balcanice aliate contra imperiului otoman. E cert, că punctele tratatului, care va încheia acest capitol dureros și ridicol în istoria Balcanilor, nu vor depinde de loc de soarta armelor statelor beligerante, ci vor fi dictate de Puteri. Și cu această ocazie — fără proiectul prevăzător al Franței — ar fi urmat conflictul sferelor de interese diametral opuse ale Rusiei și Austro-Ungariei, care poate fi evitat numai prin convocarea conferinței puterilor semnatare în timpul de față, fără a mai aștepta problematică victorie a celor patru aliate.

De altcun rolul împăciuitoare și salutar al Franței se resimte și în Balcani. În urma stăruințelor ambasadorilor francezi din Belgrad, Sofia și Atena s'a primit un schimb de idei între guvernele celor trei state în sensul ca Serbia să dea o asigurare formală și categorică că armatele ei nu vor trece în sandjaciul Novi-bazar și astfel nu vor provoca o intervenție armată a Austro-Ungariei, care ar avea cele mai funeste urmări pentru întreaga Europă. Dacă această intenție a statelor balcanice se va realiza și conferința Puterilor semnatare odată întrunită la Paris sau în altă parte — atunci pacea europeană va fi asigurată.

Iată deci rolul înalt și bine priceput al Franței în actualele împrejurări cînd spectrul ruinei financiare se ridică iminent și groaznic la poarta marilor burse europene. („Seara”).

Clădire de pereți despărțitori

SPECIALITATE: Pereți Lugino, fără găuri și orice alte soiuri de pereți.

societate cooperativă. Birou central:

Budapesta VI, Nagymező-u. 19. Telefon 125-41.

Mare magazin de plăci uscate de ghips.

Crucea și semiluna.

Intreg Balcanul în flacări. — Anglia contra Rusiei. — Desacordul ruso-austro-ungar. — Atitudinea României.

Arad, 19 Octomvrie.

De acum au dispărut de pe orizontul politice externe și cele din urmă raze de speranțe pentru evitarea războiului balcanic. Orice relațiuni între statele aliate și Turcia au încetat. Miniștrii plenipotențiar au revenit cu toții în patriile lor. Marele războiu a izbucnit: războiul crucei și al semilunei. Statele balcanice au început războiul în numele creștinismului și cu lozincă liberărei fraților creștini subjugăți, iar Turcia în numele semilunei. O enervare străfulgeră corpul întregii lumi musulmane, iar mohamedanii din India cer Angliei să intervie în favoarea Turciei, care luptă pentru existența ei proprie, deoarece în caz contrar întreg islamul va proclama războiul sfânt.

Toate patru frontiere ale Turciei sunt în flacări: aproape un milion de oameni au plecat față în față, pentru ca să înceapă războiul cel mai sângeros din câte s'au dat până acum.

Politica engleză care nu vrea să admită nici o atingere a imperiului otoman, e viu criticată în presa franco-rusă care socoate că dacă vina pentru izbucnirea conflagrației generale este de sigur a Europei, dar mai cu seamă în primul rând a Angliei. Guvernul englez continuă a susține, că trebuie încurajată dorința guvernului turcesc de a introduce reforme și că atâta timp cât nu e dovedit că această dorință nu e sinceră, Turcia nu poate fi lăsată sub presiunea bunului plac al pretențiunilor balcanice.

Rusia spune, că nu înțelege acest mod de a vedea al guvernului englez. Ea crede că e nevoie de ceva mai mult decât o simplă manifestare otomană pentru reforme, că e necesar un control european, fără de care aplicarea reformelor devine o utopie ca și în trecut.

În Franța se obiectează că Anglita nu mai menține politica ei umanitară de acum treizeci de ani și că, deși reprezentantă în lagărul triplei înțelegeri, continuă să facă o politică a parte, extrem de periculoasă în acest moment, când e atât de necesar acordul nu numai între puteri aliate, ci între toate puterile.

Anglita suspectează politica Rusiei și neacordându-i nici un credit, se declară partizană față de imperiul otoman, pentru a împiedeca astfel orice urzeală care ar putea compromite integritatea Turciei.

În cercurile conducătoare rusești s'a emis o idee în scopul de a se liniști spiritele din Europa, și anume darea unui comunicat oficial prin care guvernele Rusiei și Austro-Ungariei să mărturisească formal și limpede, că n'au nici o tendință de întindere teritorială în Balcani. Aceste două state, interesate prin situația geografică, trecutul și aspirațiunile lor, în orice modificare a hărții din sudul continentului, mandatare chiar ale celorlalte puteri în regularea afacerilor din această parte a Europei, sunt singurele în măsură ca prin cuvintele și faptele lor, prin atitudinea lor, să îngrijoreze sau să liniștească.

Din nefericire ideea n'a reușit.

Austria găsește că dacă s'a făgăduit abținerea celor 2 imperii dela orice pretențiuni teritoriale, lucrul s'ar face numai pe jumătate.

Ea cere ca, împreună cu dânsa, Rusia să afirme urbi et orbi că nu va permite schimbarea statului quo în Balcani, adică câștig sau pierdere de teren la unul sau alții din beligeranți.

Asupra acestui punct nu s'a căzut de acord. Și faptul că, deși până acum marile puteri dedeau garanții că nu vor tolera schimbări în peninsula, deși ministrul de externe rus Sasonov declarase prin interviewuri că Bulgaria se înșală dacă speră măcar în autonomia Macedoniei, că deși se cunosc toate astea Rusia nu pare dispusă s'o precizeze concomitent cu Austria, inspiră natural teama unor complicațiuni.

Lucrurile se complică și mai mult când ne gândim la condițiunile marilor alianțe. Căci, dacă convenția franco-rusă este încheiată pe bază de defensivă, adică obligația uneia din părți ca să vie în ajutorul celeilalte numai când va fi atacată, tripla-alianță este de natură ofensivă și prin urmare Germania și Italia trebuie să intre în foc imediat ce Austria va face un pas. Dacă Italia ar putea invoca ceva motive ca să ezite, în schimb Germania, cea mai puțin interesată împreună cu Franța în evenimentele de azi, se vede deja silită la pregătiri pentru a putea seceda imperiul vecin și aliat. Presa berlineză analizează chiar această perspectivă.

Grijile iau proporții pe zi ce trece. Se zice că guvernul sârb, ca să domolească puțin pe Austria, ar vrea să reia convenția încheiată odinioară de regele Milan și să asigure monarhia austro-ungară de devotamentul guvernului regelui Petre. Nu pare însă verosimil această încercare a lui Pasic.

În aceste împrejurări de o extremă gravitate o singură problemă preocupă lumea: focul se va mărgini sau nu în Balcani? Schinteile nu vor sări oare mai departe? Nu cumva chestia Orientului va fi un prilej de conflagrație generală?

Iată marea întrebare, la care răspunsul negativ nu este din nenorocire prea sigur.

Orașul Filipopol amenințat.

Constantinopol. — Știri sosite ieri noapte spun, că trupele turcești au tăiat la Tamras prima linie de apărare a bulgarilor și înaintează spre Filipopol.

Rolul României în Balcani.

Generalul de Lacroix făcând în ziarul „Le Temps” din punctul de vedere militar, comentarii despre începutul ostilităților în peninsula balcanică, arată temeinicia dorințelor guvernului francez de a se lua toate siguranțele posibile în contra unei eventuale întinderi a conflictului balcanic și adaugă că această idee de localizare e cu totul în tradițiunile politice franceze. Generalul Lacroix mai spune că zidirea statului român a doua zi după războiul din Crimeea nu a avut alt scop decât a închide peninsula balcanică și de a o lăsa să se desvolte singură. Temeinicia acestei idei se mai găsește și azi și s'a întărit în acest timp de reculegere când se consideră cât se prețuiește neutralitatea României și complicațiunile care nu ar întârzia să se ivească dacă atitudinea României nu ar fi în perfectă conformitate cu judecata prudentă a regelui Carol, cucăritorul Plevnei, și care reamintește tot ce România datorște vitejei soldaților săi care au căzut într'un mod eroic sub reduta din Grivița.

Atacul trupelor bulgare.

Salonic. — Bulgarii au început atacul contra blockmasurilor Palanca, Nalbada, Cepele și Tebere.

Sofia. — Trupele bulgare au cucerit importantul punct strategic Kourtkale, pe teritor turcesc, aproape de Mustafa-Pașa.

Mutarea reședinței sârbești?

Berlin. — „Berliner Tageblatt” află că în cercurile politice sârbești se agită ideea de a se muta reședința regatului dela Belgrad la Kragujewatz. Aceasta arată că Serbia se teme de o intrare a armatei austriace, cu atât mai mult cu cât zilele trecute s'au rostit în delegațiuni cuvinte foarte puțin măgulitoare la adresa Serbiei.

Lupte sângeroase la frontiera sârbească.

Salonic. — Lupta dela Podova, la frontiera sârbească, a luat proporții mari. Ambelor părți le-au sosit întăriri. Turcii au respins toate atacurile sârbilor. Ambele părți luptă cu multă înverșunare. Pierderile nu se cunosc încă. Se vorbește, că sârbii voesc să silească trecerea frontierei spre sandjaciul Novi-Bazar.

Declarațiile dlui P. Carp.

Paris. — Corespondentul ziarului „Le Temps” la Petersburg telegrafiază:

D. Petre Carp, fost președinte de consiliu, fruntaș al conservatorilor, care e arătat ca șeful probabil al viitorului cabinet român, a declarat corespondentului ziarului „Birjevia Wiedomosti” că neutralitatea română e sigură, dar că România își va susține interesele la congresul internațional care se va întruni pentru a discuta asupra rezultatelor războiului.

Agitația mohamedanilor din India.

Londra. — Criza balcanică a provocat mare fierbere printre mohamedanii din India. În moscheile din Bengal se fac rugăciuni pentru sultan. La Kalcuta se țin întruniri publice în cari sentimentul de solidaritate al mahomedanilor se manifestează în chip foarte agresiv. Știri identice sosesc din Africa de sud, unde mahomedanii cer guvernului englez să intervie în favoarea Turciei.

Glas de sireună.

Ziarul vienez „Neue Freie Presse” vorbind de războiul din Balcani, scrie următoarele despre România: „Înainte de mai bine de 30 de ani Sârbii au fost bătuți de Turci, iar influința panslavismului l'a îndemnat pe țarul rusesc să înceapă însuși lupta. Posibilitatea aceasta este însă exclusă. Pe atunci România era încă un stat supus Porții, și de aceea voia ca printr'o alianță cu Rusia și prin acordarea unei treceri libere a trupelor rusești peste teritoriul său să-și câștige independența. Regele Carol a salvat armatele rusești înaintea Plevnei, iar mulțumită pentru aceasta a fost că Rușii l'au silit să le cedeze Basarabia în schimbul Dobrogei. România n'a uitat nici odată aceasta, iar drumurile sale nu mai stau deschise pentru trupele rusești. Rusia nu are nici o cale spre Turcia europeană, cel mult pe mare. Deosebirea aceasta între odinioară și acum nu trebuie uitată. Un război în stilul cel vechiu, campanii ca în secolul al XIX-lea, nu mai sunt posibile câtă vreme România prin politica ei, prin relațiile ei și prin armata ei este în posesiunea deplină a tuturor garanțiilor pentru voia ei liberă. Rusia nu le-ar putea da ajutor popoarelor balcanice nici atunci când ar voi, și nici când n'ar ținea așa de hotărât la principiul de a evita orice intervenție, după cum susține acum.”

Atitudinea Germaniei.

Viena. — Conte Szögyény-Marich, ambasadorul austro-ungar la Berlin a sosit aci. Cercurile diplomatice atribuie acestui fapt mare importanță, asigurându-se că venirea la Viena a lui Marich este în legătură cu intrarea în ac-

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(164)

— Urzare —

Și în forul lui interior, el își zicea: „Ce dobitoc, de fapt, acest Tentetnikof! să lase el totul baltă pe un domeniu care, bine condus, ar da cincizeci de mii de ruble bune de venit curat!” Și, sigur că nu putea fi auzit, el își făcea plăcerea de a adăoga cu voce tare: „Da, o brută, o adevărată brută!” De multeori, în aceste excursiuni, îi venise ideea să se puuă pe practică, adică, mai târziu, după ce și-a dus la bun sfârșit marea lui afacere, și după ce va avea în mâni cu ce să se constituie la rândul său boer și stăpân al unei bune și drăguțe moșii ca aceasta.

Și cu această el își inchipuia numai decât ce i se oferă spre a-i fi consoartă, ajutor și menjeră, o drăguță femeiușcă fragedă și rotunjoară, gata să iasă pentru el din clasa negustorească, o persoană bine crescută de altfel și știind chiar destul de bine muzica... de sigur muzica mai un lucru esențial, dar în sfârșit se obișnuiește, și la ce s'ar pune cineva împotriva opiniei. El trecu în chip firesc de aici ca să viseze o progenitură destinată să eternizeze numele Cicikof, mai întâi un băiat, un strengar viu ca iarba de pușcă, apoi o sorioară frumoasă ca iubirea... și de viu, să zicem doi băieți, două ori chiar trei mici domnișoare, unde ar fi răul? dimpotrivă, se va ști în lume că a fost un Cicikof, care a trăit cu adevărat, și n'a călcat zadarnic pământul ca o umbră ori ca un vis; și, șef de familie, el nu va avea să roșască înainte patriei... dispreț față de egoistul care nu lasă nimic și pe nimeni după el? Li păru apoi n'ar fi rău după astea să fie de un rang cu câteva trepte mai înalt: acela de consilier de stat spre pildă; consilier de stat, asta stă bine pe o cartă de vizită...

Ei! Doamne, puține idei îi vin oare unui om care face în răgaz lungi plimbări pe câmp? Cine, într'un asemenea caz, nu se lasă furat departe de un prezent strâmt și plicticos. Imaginația zâmbește, amenință, mustără, turbură, imprăstie norii, deschide orizonturi, și ea merge mereu chiar și când reținea îi se pune împotriva; ea o tratează de nedemnă și declară dele început că nimic din toate acestea nu vor avea loc. Rațiunea în asemenea caz toacă pleavă de sigur... iar fantazia e așa de încântată!

Starea la țară pe care o studia cu atâta grije și plăcere Cicikof, era și pe gustul servitorilor săi. Ca el, ei se obișnuiră aici, iar Petrușca era în termenii cei mai buni cu chelarul Gregori. Acești doi bărbați, în principiu, umblau făcând pe grozavul și umflându-și obrăjii să crezi că plesnesc acuma. Petrușca arunca praf în ochii lui Gregori zicând și probând că el a fost la Iaroslav, la Kostroma, la Nijni-Novgorod și chiar la Moscova; Gregori la rândul său, îi dedia în cap lui Petrușca cu Petersburgul, pe care acesta din urmă nu-l cunoștea. Era de nesuferit să vezi ce avantaj excesiv pretindea Petrușca să tragă din distanța respectivă a locurilor pe unde fusese; dar Gregori vorbi ex professo dar spre un loc al cărui nume, pe care-l articula silabă cu silabă, nu se găsește de fapt pe nici o hartă cunoscută; el punea acest loc la o distanță ceva mai mare de treizeci de mii verste, la care celălalt rămase, holbându-și ochii, cu gura căscată, și-și lăsa în jos cu jale urechea, până într'atăta că figura lui stârni răsul nebunatic al curții din față, al celei din dos și al găinării. Afacerea se termină totuși printr'o legătură din cele mai intime între părți. La capătul satului era o crăsmă ținută de unchiu Pimon, unchiu comun al tuturor țăranilor; acesta era o sdravănă căpățină pleșuvă căruia i se mai aplica și numele de Alkulka, derivat eufemic din

numele să de botez. Aici se putea judeca, în orice oră a zilei, asupra afecțiunii mutuale pe care și-o purtau cei doi prieteni noi; acolo erau cu totul ei înșiși, cu totul în firea lor, iar jupânul Pimon nu întârzie de a-i considera ca cei doi stâlpi ai stabilimentului său.

Când despre Selifan, gusturile lui îl purtau spre seducțiuni de altă natură. În sat, în fiecare seară, abia se apropia soarele de orizont, și cântecele și începeu, hora se încingea, apoi lanțul fără sfârșit cu sutele lui de evoluțiuni variate, cu figurile lui potrivite după vorbele cântecului, și refremurile întonate în cor general. Sdravene fete voinice, atât de sprintene pe cât de mari și puternice (se găsesc prea puține specimene de acestea în orașele mari) reușiau ușor să-l desfăteze ore întregi. Ar fi greu de spus cari din fetele aceste erau cele mai frumoase; toate aveau gâtul și pieptul de un alb incoparabil, o îmbujorare de trandafir, un umblat de păun desfășurând-și grațiile, și cosițele coborând molatec până la cingătoare.

Selifan ținea una de mâna ei albă la dreapta lui, una alta la stânga, și se plimba încetinel cu ele prin ocol, ori izolându-se și șezându-se în șirul flacărilor, el înainta drept și mândru, ba chiar semet, se puneau în mișcare spre el, întonând, cu glasul lor pe atât de fraged pe cât de puternic de sonoritate, vorbele acestea ale cântecului: „Stăpâne boier, arată-ți iubita!...” El arăta spre apusul soarelui deja pe jumătate confundat sub orizont și întunerecul gata să umple golul pe care îl lasă lumina topindu-se, și echoul care inapoia plângător de foarte departe cele din urmă cuvinte ale cântecului. Selifan nu știa, la ora aceasta, ce se petrece în sufletul lui; dar veghind ori dormind, și în revărsatul zorilor ca și seara când tăcerea stăpânea totul, lui i se părea că ține frumoase mâni albe, și mereu dansatoarea trecea și venea cu zâmbetul ei în frământarea horei.

Caii lui Cicikof nu erau mai puțin mulțumiți ca Petrușca și Selifan de înlesnirile cari li se făcuseră și de avantajile reședinței; și rotașul și lăturașul cu părul vântat rotat, supranumit asesorul, și Zubor însuș, Zubor pe care Selifan îl apostrofase într'una din zile cu numele de cal ipocrit și de laș, câteși trei găsiu pământul lui Tentetnikof o locuință destul de plăcută, ovăsul excelent și distribuția grajdurilor extrem de comodă.

Cât despre afacerea pentru pătrunderea căreia Pavel Ivanovici străbătea Rusia, imensa Rusie, în cumpărare de suflete moarte, acesta-i un obiect asupra căruia el devenise excesiv de delicat, și chiar de i se întâmpla să aibă a trata cu un imbecil desăvârșit, el proceda fără grabă, de teama de încurcături. Tentetnikof e un imbecil, dar un imbecil care rumegă, care citește din bașe, care se crede filozof, care încearcă cu tot dinadinsul să-și explice pe *de unde vine*, pe *cum*, pe *pentruce*, pe *prin ce* și pe *după* al ori cărei lucru. Cicikof gândi că cu un astfel de om nu trebuia să atace lucruri din față ci să înainteze încetinel de-a curmezisul.

El află dela servitori că stăpânul lor mergea odinioară destul de des la vecinul său generalul... că acesta din urmă avea o fată, o frumoasă domnișoară... că aceasta venea la stăpânul lor și că acesta mergea la drăguța domnișoară; că în urmă s'a întâmplat știe Dzeu ce între cei doi boieri și că se despărțiseră.

Cicikof observase însuș că Andrei Ivanovici, fie că avea în mână creionul ori peana, desemna mereu capete de femei, și aceste capete erau toate acelaș cap, toate se asemănau între ele ca aer, ca trăsături și ca zîmbet. Într'o zi, după prinz, învărtindu-și între degete tabacherea ca o sferă în axa ei, el îi zise: „Andrei Ivanovici, dta ai totul, afară de un lucru...”

— Afară de ce? zise filozoful chiruind din buze un lung fum de tabac, care ieșea într'o serie de inele mobile.

— O tovarășe a singurătății dtale, zise Cicikof; și, cum Andrei Ivanovici nu mai adaogă nici o vorbă, convorbirea nu merse mai departe.

Cicikof nu se dădu bătut, el reveni la chestie chiar de a doua zi înainte de cină; aci, după ce vorbiră despre lucruri proprii la obiectul care-l preocupa și se mărgini a zice: „Adevărat, Andrei Ivanovici, ar fi foarte cuminte ca dta să

te însori”. Nici o vorbă ca răspuns — ai fi zis că cea mai mică vorbă asupra acestui lucru îi era neplăcută pentru un cuvânt oarecare. Cicikof nu era omul care să se scârbească pentru așa de puțin; ziua următoare, după cină, caută timpul potrivit și zice drept concluzie: „Ei! hotărît! cu cât mai mult îmi frământ mîntea, vrînd să pătrund lucrurile dtale d'aici, cu atât mai mult mă conving, că trebuie să te căsătorești; de nu, vezi dta, e gata ipocondria!” Să fi fost numai efectul cuvintelor lui Cicikof, să fi fost dispoziția de spirit în ziua aceasta, întoarsă spre revărsare sufletească? el oftă și zise, după ce îndreptase spre tavan întreaga comoară de fum de tabac pe care o supsesse cu ardoare în cele zece minute precedente: „În iubire ca în ori ce lucru, trebuie să te naști norocos, Pavel Ivanovici!” Și numai decât povesti lui Cicikof întreaga istorie, și ce se petrecuse în urmă, cu detaliile rupturii.

Când Cicikof auzise bine până la vorba din urmă, și când se asigurase astfel că întregul rău provenea din singurul cuvânt *tu*, rămase năuc de tot; el cheltui o bună minută căutând la Tentetnikof din toți ochii lui, neștiind dacă trebuia să-l considere din clipa aceasta ca nebun cu tot dinadinsul ori numai ca maniac.

„Andrei Ivanovici... mă rog... spune-mi puțin, reluă el în sfârșit apăsând pe vorbe și apucându-i amândouă mâinile, unde găsești dta insulta și ce e aici, după dta, ofensător îi cuvântul *tu*?”

— Cuvântul *tu* nu-i, în adevăr, prin el însuș, un termen insultător, zise Tentetnikof; dar în înțelesul acestui cuvânt, în sunetul de voce cu care a fost zis, este ofensă... *Tu*, spus cum l'a spus el, însemnează: „Adu-ți aminte că tu nu ești nimic; te primim pentru că nu-i o altă persoană de un rang superior în vecinătate; când dar ne sosește aici vre-o prințesă, ia-ți repede adevăratul tău loc, rămâni aproape de ușă, jos ori în picioare, după persoana care trece. Iată înțelesul vorbeii *tu*”. Dând această explicație, bunul și modestul Andrei Ivanovici avea ochii scânteetori, iar glasul lui avea emoția febrilă pe care o dă inevitabil sentimentul unei ofense.

— Și chiar când ar fi înțelesul acesta, ce are a face?

— Ce are a face!!! Cum, zise Tentetnikof privind pe Cicikof cu mare fixitate, dta ai vrea ca eu să reapar în casa lui după un așa procedeu?...

— Ei! cre procedeu? nu-i asta ceea ce se potrivește să numim un procedeu.

— Dta zici că asta nu-i un procedeu? zise Tentetnikof, foarte suprins de obiecțiunea aceasta.

— Asta nu-i un procedeu, Andrei Ivanovici; asta-i pur și simplu un obicei comun aproape tuturor generalilor noștri, și nu un procedeu; se găsec între ei cari zic *tu* ori cui. Și dealfel, pentru ce n'ar ierta cineva această mică fantazie unui bun servitor bătrîn al patriei?

Ar fi, recunosc, cu totul altfel de ar fi bătrîn, și de ar fi sărac, fără orgoliu, fără îngâmfare, fără acei ipoleți largi cari îi fac să ametească; i-aș ierta atunci să mă tutuiască, și asta n'ar micșora întru nimic prietenia mea, ci dimpotrivă.

— Oh, imbecilul! ar permite să-i zică tu unui cerșitor, dar nu unui general!... Ei bine, reluă tare Cicikof, să zicem că te-a ofensat, dta l'ai plătit numai decât cu aceiaș monedă; cu mâna pe conștiință, nu e aici nici un motiv ca să se despartă cineva pentru totdeauna; nu se desfac oamenii pentru nerozii... pardon, pardon! dar, pentru Dzeu, ce are a face asta? Dacă cineva are odată o țintă, trebuie să ajungă la dânsa, ori ce s'r întâmplă... dar iată un om care a scuipat! Omul a smuipat întotdeauna și va scuipa întotdeauna; e în firea lui asta; fă de două ori ocolul lunei, și n'ai să mai găsești un singur om, o singură femeie care să nu fi scuipat”.

Tentetnikof era foarte opăcit de un astfel de limbaj; el căuta cu un ochiu buimac la aerul convins al trăsăturilor lui Pavel Ivanovici, și gândia: „E în adevăr un tare ciudat și dl'asta Cicikof!...”

(Va urma.)

Redactor responsabil: Constantin Savu.

să se adreseze,

La NAGYENYED
Com. Alsófehér

cine dorește a-și procura varietăți
autentice de

POMI RODITORI

arbori pentru alee, plante de ornament conifere,
plante de împrejmuire, fructe cu boabe, puieți, etc,

VIȚE ALTOITE

(calitate superioară)

viță europeană și americană cu și fără rădăcini

(Catalog instructiv la cerere gratuit).

FISCHER & Comp
Pomi Viticultură

(B-419)

Nou salon de modă pentru dame.

Am onoare a aduce la cunoștința st. dame din Arad și
provincie, că am deschis în **Arad, str. Deák Ferencz, nr. 8.**

un salon de modă englezască și franceză

conform celor mai delicate pretențiuni. Experiențele de mai mulți
ani câștigate în Paris și Londra sunt o garanție pentru executarea
celor mai elegante toalete și costume. Modelele mele aduse din
Paris sunt dintre cele mai excelente. Se pot comanda mustre de
croiu după revista de modă.

Rugând binevoitorul sprijin al on. public, sunt

Cu stimă:

Lamersdorf Zs.

(La 331-10)

On parle français Si parla italiano.

Prețuri moderate.

EUGEN LIEBLICH

fotograf

Sibiu—Nagyszeben, str. Elisabeta Nr. 56 (casa proprie).

≡ Execută totfelul de icoane artistice. ≡

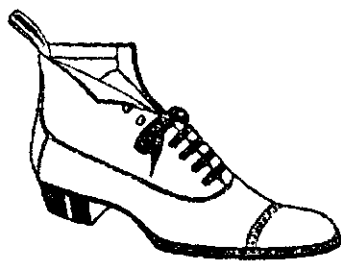
Plantinatipie, icoane simple, mici și până la
mărime naturală. **Picturi renumite în
oleu în toată mărimea, după orice fotografie mică.**

Fotografierea, copiilor executată
modern, fotografiere în grup și familie, se știe că ateli-
erul acesta în privința mărimii este primul

Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate foto-
grafia chiar și pe timp ploios. LI 72-60

Cu același servesc.

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima ca-
litate, cu marca Sa-
lamander, pentru
domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special **WEINBERGER JANOS**

Ve 347-156

magazin de ghete

ARAD

bulev. Andrássy nr. 20

TIMIȘOARA

(Temesvár) Cetate-Belváros, Hunyadi-u. nr. 10.

Crema Viola are un efect neîntrecut pentru îngrijirea mâ-
nilor și a feței. După întrebuințarea de câ-
teva zile numai, face pielea următor de frumoasă, încât toți
ți admiră efectul. Depărtează de pe față toate zgrăbunțele, co-
medoni (coși), pistrui, petele de mai și îi dă pielei o culoare
albă și sănătoasă. În trebuințarea: înainte de întrebuințarea
fața și mâna trebuie spălată cu apă molicică și cu săpun Viola.
Pelea uscată bine e a se unge ușor de mai multe ori peste zi.

Prețul 1 cor. 50 fleri.

Săpunul Viola E liber de leșie, nu conține nici un fel de
substagă corosivă și are un miros deosebit,
mărește efectul cremei Viola în mare măsură. Prețul 1 buc. 1 cor.

Pudra Viola e cea mai bună și cea mai inofensivă. Pre-
țul 1 cor. 50 fleri. — Se pot cumpăra dela

ELEMER NAGY farmacia „Pálffy“

BUDAPESTA, II., Fő-utca 80 (In colțul dela Kacsá-utca)
(E 189-10)

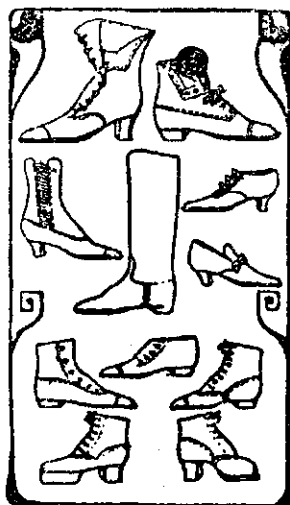
Weidner Jakab

(W-482)

Lugoj, strada Széchenyi nr. 8.

Telefon 87.

Prăvălie de pielării și acvizite pentru pantofari.
Părți superioare la ghete. Atelierul acesta de
reparare rapidă se execută ghete pentru domni,
— femei și — copii precum și cioboate pentru
soldați, după regulile militare. Cea mai ieftină
— sursă — de cumpărat pentru pantofari. Părți
superioare de ghete după măsură sau model.
Expediare cu poșta cea mai apropiată. La
comenzile din provincie e destul a se trimite
1 gheată uzată.

ATENȚIUNE!

Aduc la cunoștința on. public și a on. mei clienți, că în

atelierul meu de croitorie
din **ARAD**, str. Hunyadi, nr. 3.

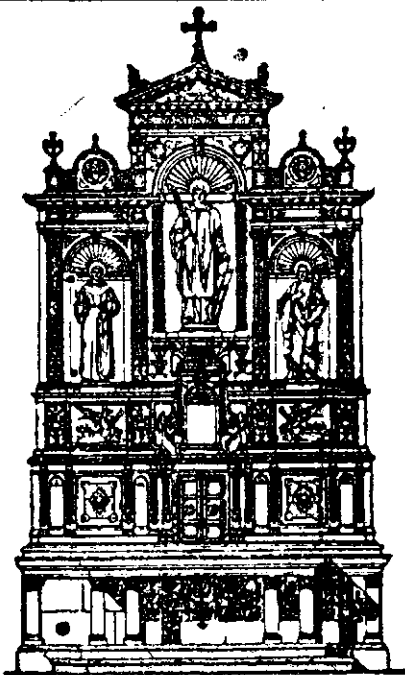
primesc spre executare totfelul de haine, uniforme pentru preoți,
ofițeri și voluntari, precum și librete. Execuție elegantă, croiu
modern. Experiențele îndelungate câștigate ca croitor la cele mai
de seamă firme, precum și la firmele LEO FRANK și LUDOVIC.
TOTH de INOKAI sunt o dovadă, că voi putea să satisfac
tuturor pretențiunilor celor mai delicate.

Roagă binevoitorul sprijin:

Windt Iános,

croitor pentru bărbați

Vi 377-10

Bittenbinder József,

sculptor și arhitect de altare

Temesvár-Erzsébetváros

Hatyu utca 61 szám (casa proprie).

Face totfelul de mobilier de biserică,
așa ca: **Iconostase și altare, statul de
piatră și lemn, amvoane și sc. n. de
spovedanie, Sclruul Domnului, Grotă
Mariei de Lour, cristelnite, icoane de
stațiune, sculptură în relief sau pictură,
străni, pictură de biserică și altare.**

Renovează în stil altare vechi, amvoane
și statui, aurește și marmorează. Preț-
curent, preliminar de spese și planuri
gratuit. — Dacă sunt chemat pentru
examinarea lucrului, mă duc ori-unde
pe cheltuiala mea proprie.

(Bi 53-52)

Câteva cuvinte asupra boalelor secrete!

E trist, — dar în realitate adevărat că în vremea de azi e bătătoare la ochi mulțimea acelor oameni, a căror sânge și sucuri trupești sunt atrofiate și cari în urma ușurinței din tinerețe și prin deprinderi rele și-au sdruncinat sistemul nervos și puterea spirituală. E timpul suprem ca acestei stări îngrozitoare să se pună capăt. Trebuie să fie cineva care să dea tinerimei deslușiri binevoitoare, sincere și amănunțite în tot ce privește viața sexuală — trebuie să fie cineva cărui a oamenii să și încredințeze fără teamă, fără sfială și cu încredere necazurile lor secrete. Dar nu e în deajuns încă a destăinul aceste necazuri ori și cui, ci trebuie să ne adresăm unui astfel de medic specialist, conștiințios, care știe să dea asupra vieții sfaturi bune sexuale și știe a ajuta și morburilor ce deja eventual există, atunci apoi va înceta existența boalelor secrete.

De o chemare atât de măreață și pentru acest scop e institutul renumit în toată țara al Dr.-ului PALOCZ, medic de spital, specialist (Budapesta IV. Muzeum Körut 13, unde pe lângă discreția cea mai strictă, primește ori cine (atât bărbații cât și femeile) deslușiri asupra vieții sexuale, unde sângele și sucurile trupești ale bolnavului se curăță, nervii i-se întăresc, tot organismul i-se eliberează de materiile de boală, chinurile sufletești i-se liniștesc.

Fără conturbarea ocupațiilor zilnice dr. PALOCZ vindecă deja de ani de zile repede și radical cu metoda sa proprie de vindecare, chiar și cazurile cele mai neglese, ranele sifilice boalele de țeve, băgică, nervi și șira spinării, începuturile de confuzie a minții, urmările onaniei și ale sifilisului, erecțiunile de spaimă, slăbirea puterii bărbătești (impotența), vătămurile, boalele de sânge, de piele și toate boalele organelor sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare separată și estro separată. În ceea ce privește cura, depărtarea nu este piedică, căci dacă cineva, din orice cauză, n'ar putea veni în persoană, atunci i-se va da răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înălțura numai marca de răspuns). Limba română se vorbește perfect. După încheierea curei, epistolele se ard, ori la dorință se retrimit fiecăruia. Institutul se îngrijește și de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând dela 10 ore a. m. și până la 5 ore p. m. (Dumineca până la 12 ore a. m. Tratament și cu Ivar Ehrlich 606.

Adresa: Dr. PALOCZ, medic de spital, specialist în Budapesta, dela 1 Noemvrie IV., Muzeum-körut 13.

VAI!

Mă înecă afurialta asta de tușă.

Pastilele de piept a lui EGGER

sunt cele mai bune și cu efect grabnic și sigur în
contra TUSEI, RĂCELEI, și FLEGMEI.
Au un gust foarte bun! Nu strică apetitul!

Cutie cu 1 și 2 coroane.
Cutie de probă cu 50 fil.

Se capătă la farmaciile și droguerii.

VIVAT!

Pastilele de pept a lui Egger, oăoi în scurt timp m'au vindecat.

Magazinul principal și de desfacere: Dr. EGGER LEÓ și EGGER I. Budapest VI., Róvai-u. 12 sz.

În ARAD, se poate căpăta la următoarele farmacii: Berger Gyula, g. Földes Kolemen, Gécs László, Hajos Árpád, Hauer Lajos, Krebsz Géza, Kárpáti János, U. Kossuth Pál, Ring Lajos, Rozsnyai K. Szokoly Sándor, și Vojte Kálmán, apoi în drogeriile: Hanzu Nesztor, Török Andor és Társa, și Vojtek és Veisz. Se mai poate căpăta în: Gyorok, la farmacia, Másznyik Dániel, în Magyar Pécska la: Adler Gy. Lajos, în Pécska-Română la: Ioan Roosin, în Simand la: Csiky Lukács, și în Szikszon: Füredi Ede. (Le 412-20)

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre făgrea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GĂURITE**, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel, că un clopot patentat de 337 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curențe ilustrate trimis gratuit.

Dacă tușești,

ori suferi de răgușeală să fo-
:: losești excelentul zahăr ::

Calyptol-BLEYER

O cutie 50 fil. Expedierea cu ramburs. La comenzi de 10 cutii expedierea se face franco. Are efect la orice suferințe.

Nou atelier de croitorie pentru domni.

Aduc la cunoștința on. cunoșcuți și a onor. public, că am deschis

O croitorie modernă pentru domni

în plața Thököly nr. 2. (Casa Tabakovics). Pe baza experiențelor câștigate la diferite firme cunoscute din loc, sunt în plăcuta pozițiune să pot satisface tuturor pretențiilor celor mai delicate ale on. mei mușterii.

Cu mustre fine de toamnă servesc cu plăcere.

Rog binevoitorul sprijin:

Baranyi Ferencz,

croitor pentru domni.

[Ba 406-10]

Magazin de articlii pentru biserici și preoți.

GHEORGHE IANCOVICI ≡ ARAD ≡
Forray utca n-rul 2.

Postavuri de re-
verenzi, brâuri,
preoțești, roșii, vâ-
: nete și negre :

Aduc la cunoștința onoratului public că au sosit
noutățile de toamnă
în stofe, mătăsuri, flaneluri, delainuri, parche-
turi, ciorapi împlețiți în temniță, și multe alte
: : articole cari nu se pot toate înșira : :

Cea mai bogată
magazie în articlii
pentru sfintele bi-
: serici și preoți :
(Je 320-20)

Nu e reclamă — ci realitate,

căci fiecare lucrează în interesul propriu, dacă orice trebuințe, și anume:

haine pentru femei, băr-

bați, băieți, fetițe, și pen-

tru copii, talii, jupoane,

halaturi și costume pen-

tru dame le cumpără dela

Magazinul Grünberger

Asortiment și pre-
țuri fără concurență!

Cel mai bogat maga-
zin de mărfuri de lână.

SIBIU—NAGYSZEBEN strada Cisnădiei Palatul comandan-
tului de corp.

Filială în TIMIȘOARA (Temesvár) str. Princi-
pală (F6-utca) vis-à-vis de farmacia IAHNER.

Gu 389—20

HALLO! Unde grăbești stimate?

— La „Ustredna Banca Ucastinny Spolok”,
BUCAPEST, VI., Váci-körút nr. 31.

— După ce?

— Să-mi cumpăr niște lozuri cu-
noscute de-ale

BANCII HIPOTECARE UNGARE,

cari au 6 trageri la an, cu câștigurile principale de

Cor. 1.000.000.—

„ 500.000.—

„ 300.000.—

„ 100.000.— și de două ori

„ 75.000.—

(U-489)

TRAGEREA PROXIMĂ IN 25 Octomvrie.

Lozurile acestea foarte bune se vând azi pe lângă condițiuni foarte favorabile și anume: pe lângă

41 rate lunare à 6 coroane.

Deja după primirea ratei prime i-se dă, respective i-se trimite cumpărătorului Lista legală de rate, în care se induce Seria, numărul și eventual litera lozului vândut, pe a cărei bază va putea participa respectivul cumpărător atât la tragerea din 25 Oct. a. c. cât și la toate cele viitoare. Întrucât se va purta cu achitarea ratelor totdeauna punctual. Rata primă e mai bine a se trimite prin mandat postal, pe a cărui cupon trebuie indicată adresa cumpărătorului punctual și legibil. Pentru a putea scuti speșele de porto cu ocaziunea trimiterii ratelor viitoare, i-se trimite cumpărătorului cu ocaziunea expedării listei de rate și un carnet de cecuri postale gratis.

TOATE LOZURILE TREBUE SĂ SE SORTEZE NECONDITIONAT.

Comandele sunt a se adresa secției de lozuri a institutului

USTREDNA BANKA UCASTINNY SPOLOK, Budapesta VI. Váci kör. 31.

Vânzare ocazională!

Prețuri foarte ieftine!

Magazin de dantele Arad, str. Asztalos Sándor 4.

Nu dați ascultare reclamelor răsunătoare, fiindcă este în interesul d-voastre să cumpărați mărfuri bune și ieftine.

Se vor pune în vânzare următoarele mărfuri ieftine:

Dantele dela 2 fil.

Țesături de dantele dela 50 fil.

Gulere de dantele în orice fason.

Decoruri pentru haine, în orice execuție.

Cordele late, în orice culoare, 1 m. 60 fil.

Ciorapi de mătăsă, mouslin în orice co-
loare, cor. 1-10.

Ciorapi ordinari pentru femei 3 păr. cor. 1—

Ciorapi flour calit. I. 3 păr. cor. 2-40.

Ciorapi cu vârgi pt. bărbați 3 păr. cor. 1-20

Ciorapi pentru băieți, în orice mărime
dela 30 fil.

Ciorapi de mătăsă pentru femei 4 cor.

Mănuși de ață 40 fil.

Mănuși lungi de mătăsă 3 cor.

Mănuși de piele glacé lungi cor. 3-60 fil.

Năfrâmi de buzunar de batist pentru fe-
mei 20 fil.

Tricouri de vară pentru copii 50 fil.

Batist pentru scutirea corsetului 60 fil.

Jupoane de lister și clot cu crețele duble
3 coroane.

Jupoane de mătăsă taft în orice culoare c. 7.

Talii de mătăsă 6 cor.

Talii de batist cor. 2-40 fil.

Halaturi de delin, execuție frumoasă 6—6-50
coroane.

Cămeși pentru femei din șifon „R”. 1-60 cor.

Pantaloni pentru femei din șifon „R” 1-80 „

Cămeși de zefir pentru turiști, execuție
elegantă 2-60 cor.

Cămeși de zefir fără gulere 2-80 cor.

Cămeși albe din șifon „R” pentru băr-
bați 1-98 cor.

Cămeși de noapte din șifon R. 2-60 cor.

Pantaloni albi, croi francez, Köpper I,
2-80 cor.

Gulere pentru bărbați, calit. I. 30 și 12 fil.

Manșete pentru bărbați „ ” 40 fil.

Bretele în orice culoare 70 fil.

Cravate de mătăsă p. bărbați 30 fil.

Ploiere pentru bărbați și dame 2-80 cor.

Albituri fine pentru femei, acoperitoare
de dantele pentru porturi, stori, draperii,
covoare, linoleu.

Mătăsuri tatft și messalin, dantele și țe-
sături de dantele, assortiment foarte bogat.

Madeire brodate, corsete Reform etc. etc.

==== Rugăm să vă convingeți fără obligamentul de a cumpăra. =====

Prețuri ieftine!

Telefon: 932.

[Ge 304]

Cu stimă: Magazinul de dantele (Csipkeáruház).

Atențiune! Mare assortiment
de Madeira.

Mare assortiment de dantele
și țesături de dantele.

țione a Germaniei în chestia conflictului din Balcani. Germania s'a arătat până acum pasivă fiindcă dăduse mandat AustroUngariei și Rusiei ca să intervină în Balcani. Guvernul german va face un demers paralel cu cel francez. Puterile vor păstra acordul dintre ele cu privire la Balcani chiar și după terminarea războiului.

Știri dela frontiera greacă.

Paris. — Agenției Reuter i se anunță din Volo, că ieri dimineață 3 regimente grecești au intrat pe teritor turcesc în apropiere de Elasona, fără a întâmpina pierderi.

*

A t e n a. — Ieri dimineață trupele grecești au început înaintarea. Ieri a fost cetită trupelor proclamația moștenitorului de tron Constantin. S'au oficiat slujbe dumnezești. soldații au fost împărțâșiți cu sf. taine.

Atitudinea Rusiei.

Belgrad. — *Cercurile sârbești contează pe o intrare în acțiune a Rusiei în momentul când Austro-Ungaria ar intra în Novibazar. De aceea vor continua cu pregătirile spre a începe operațiunile militare în Novibazar. Credința aceasta a sârbilor în ajutorul Rusiei o confirmă convingerea că în fruntea partidului răsboinic se află însuș țarul, pe când Sassonov cu politica lui pașnică stă izolat.*

Ofițer german la statul major bulgar.

Berlin. — În urma însărcinării dată de împăratul Wilhelm, maiorul Matzow pleacă în Bulgaria, unde se va alătura statului major al armatei bulgare.

Turcii mulțumesc României pentru primirea ce o face refugiaților.

Constantinopol. — Ziarele turcești vorbesc pe coloane întregi despre atrocitățile pe cari le-ar fi îndurat musulmanii din Bulgaria și Serbia, după povestirile făcute de musulmanii cari emigrează la Constantinopol. Acești emigrați laudă, însă, foarte mult primirea călduroasă ce se face musulmanilor cari trec pe teritoriul românesc. „Stambul” spune că asociația emigraților musulmani din Rumelia a prezentat dlui Mișu, ministrul României la Constantinopol, o adresă pentru a mulțumi românilor și guvernului din România de dovezile de simpatie ce a dat față de musulmani.

Luptele dela Podgorița.

Podgorița. — *Muntenegrenii continuă operațiile contra fortului Guzinje. Coloana centrală a plecat din Tuzi spre Scutari.*

Plecarea statului major turc la teatrul războiului.

Constantinopol. — Azi statul major turc a plecat la teatrul războiului. În decursul zilei de ieri numeroși răniți au sosit aici. Faptul acesta a pricinuit mare senzație.

Noradunghian, mln. de externe al Turciei despre rolul României.

București. — Unui redactor al ziarului „Univeresul”, aflat la Constantinopol, Noradunghian i-a declarat următoarele relativ la relațiunile turco-române:

„Prețul pe care Turcia îl leagă de atitudinea României este ușor de ghicit. România este un factor de civilizație în Orient și nu încape nici o îndoială că ea va avea un viitor din ce în ce mai strălucit, ceea ce Turcia va fi esențialmente fericită de-a vedea.

„Considerând numai pozițiunea geografică a României și interesele economice și politice cari există între cele două state (România și Turcia N. R.) este ușor — mai ales pentru un ziarist ca d-ta care ar trebui să urmărească de aproape curentul, în fiecare zi mai simpatice care se produc între cele două națiuni și rațiunile politice și economice și chiar militare ale acestei apropieri — este ușor zic, de a ghici ceea ce aceste raporturi prietenești pot deveni în viitor. E de ajuns să vă semnalez că chiar acum în urmă, guvernul imperial a crezut că trebuie să ridice la gradul de consultat general, consulatul Imperiului otoman

din Constanța, în spiritul de a strânge încă și mai mult relațiunile economice ale celor două state și de a da prin aceasta o dovadă eclatantă de importanța pe care noi o atribuim acestor raporturi. Și dacă n'ar fi intervenit evenimentele cari s'au precipitat într'un mod surprinzător, poate ați fi văzut pe ofițerii noștri superiori venind în România pentru a vedea de aproape gresele armatei regale și a contribui la apropierea celor două armate”.

Despre românii din Macedonia Ex. Sa a declarat:

„Turcia se gândește bine înțeles la toate populațiunile creștine și toate trebuie să profite în mod egal de reformele proiectate.

„Profit de această ocaziune — continuă Exceleța Sa — pentru a lauda atitudinea în toate privințele corectă a populațiunii românești, atitudine de care guvernul otoman va ține seamă în mod particular la timpul și locul cuvenit”.

INFORMAȚIUNI

Arad, 19 Octomvrie 1912.

Congresul național bisericesc. Având prea mare aglomerație de material, rapoartele despre ședințele congresului național al bisericii noastre gr.-orientale le vom publica începând de Luni, săptămâna viitoare.

Românce la universitatea și școlile superioare de fete din Budapesta. La universitatea din Budapesta anul acesta s'au înscris următoarele domnișoare:

Norica Ciurdariu, la filosofie, Margareta Hodoșiu, filosofie, Maria Orțan, medicină, Laura Seni, rig. în medicină, Georgina Roșu, medicină. La liceul de fete: Virginia Margaritescu cl. VIII, Maria Oltean cl. VII, Florica Filep cl. V. La școala superioară de fete: Luiza Malița cl. VI, Zoe Dumitreanu cl. V, cursul comercial: Silvia Birăuțiu.

A. S. R. principele Carol a fost avansat la gradul de locotenent cu ocazia aniversării nașterii sale. Principele a împlinit 19 ani.

Tarul Rusiei arestat?! „Novoje Reforme” din Cracovia anunță că Tarul Rusiei îmbrăcat în haine civile a făcut o plimbare în Spala și a fost arestat de un polițist, care nu l-a cunoscut și i s'a părut suspectă purtarea țarului. În urma intervenției unui detectiv dela curte, țarul a fost eliberat.

Un dejun în onoarea aviatorilor români. Aviatorii Laurentty de Tholozan și Malherbe, veniți în România cu ocazia manevrelor regale, au dat Miercuri un dejun la Capșa, în onoarea aviatorilor români. Au tostat cu această ocazie prietenul Gheorghe Valentin Bibescu, închinând pentru armata franceză și în sănătatea ofițerilor ei.

Luând cuvântul Laurentty de Tholozan a închinat în sănătatea M. Sale regelui Carol și a întregii dinastii, bând și un pahar pentru prosperitatea tinerei noastre aviațiuni și a ligei aeriene române. Au asistat la acest dejun, dnii Scarlat Lahovari, Ionel Arion, membrii în comitetul Ligei Aeriene Române, l-ții Zorileanu, Adamovici, Capșa și Fotescu. La orele 12 și 50 marchizul Laurentty de Tholozan și Malherbe au părăsit Bucureștii plecând în Franța, cu trenul de Predeal.

Dela Berlin la Constantinopol prin România. Cunoscutul publicist german Weitz, corespondentul lui „Frankfurter Zeitung” publică în acel ziar impresiile lui din călătoria făcută zilele trecute dela Berlin la Constantinopol prin România.

Din capu locului trenul era tixit. Printre călători se afla și vr'o douăzeci de ofițeri turci, cari serviseră în diferite regimente germane și acum se întorceau în țara lor. Pe doi din acești ofițeri îi cunoștea personal: erau fiii lui Tewfik pașa, fost mare vizir și acum ambasador la Londra. Aceștia i-au spus — exprimând părerea generală din Turcia — că trebuie dat un exemplu. Dacă deastădată Turcia nu-i învață

minte pe adversarii ei, ea nu va mai avea nici un moment de liniște. De altfel, singurii cari știu ce vor sunt bulgarii. Ceilalți creștini din Balcani, au fost târâți de bulgari.

La granița românească, zice corespondentul, ofițerii otomani au fost primiți, cu deosebită politețe și simpatie. Funcționarii vamali și chiar și publicul s'au amestecat în grupurile ce se formaseră. Timp de un ceas, până la plecarea trenului, s'a tot discutat. Românii își manifestau dorința ca turcii să iasă biruitori, iar bulgarii să ia o lecție aspră. Corespondentul spune că străbătând țara până la Constanța n'a observat nimic absolut care să samene a măsuri militare. România are o atitudine ireproșabilă liniștită. Ea nu-și trădează cărțile. Regele fi-rește țara de o politică de aventuri. Dar cu toată liniștea aparentă, România ar putea să joace un rol decisiv. Nu se poate ști încă în ce ar consta el. În tot cazul România nu poate admite o schimbare a echilibrului balcanic. Când Bulgaria va da atacul și politica românească va lua un caracter mai concret.

D. Weitz vorbește apoi despre imbarcarea la Constanța și drumul la Constantinopol. El se plânge că personalul vaporului român nu vorbește nici o altă limbă decât românește. Desigur, e o greșală și ar fi de dorit să se afle pe vapoarele noastre și câte un om, doi, cunoscând și alte limbi, în primul loc franceza. Pe bordul vaporului corespondentul a întâlnit pe Reșid pașa, care se întorcea din Ouchy și pe Munir pașa. Acesta din urmă a fost amnistiat de actualul guvern.

Moștenitorul presumpțiv decorat. Din Viena primim știrea că M. Sa monarhul a decorat cu marele Ord militar pe moștenitorul presumpțiv, Alțeta Sa imperială și regală Carol Francisc Iosif. În autograful imperial se spune că această distincție a fost oferită în urma deosebitelor merite militare ale Alțetei Sale, care își servește patria în regimentul al șaptelea de dragoni în calitate de căpitan.

Concertul unul virtuos român la Viena. Excelentul violinist *Silviu Florescu* va concerta *Mercuri 14/23 Oct. la orele 7¹/₂ seara în sala cea mare a societății de muzică din Viena.*

Programul este acesta:

1. *Richardt Strauss*: Concert pentru violină, D-moll
 2. *S. Bach*: Ciaonna.
 3. *C. Saint-Saëns*: Concert p. violină, H-moll.
- Își va da concursul (la buc 1 și 3) renumita orchestră a „societății de concert” din Viena, având ca dirigent pe dl Ferdinand Löwe.

Pentru concertul artistului român se manifestă de acum deosebit interes nu numai la compatrioții săi din Viena, ci și la străini, căci dl Florescu are un nume binecunoscut în cercurile artistice din metropola monarhiei.

Iarăș moartea unul aviator distins. *Enrico Cobioni*, unul dintre cei mai buni piloți ai Italiei și Elveției, — era italian din Elveția și a sburat în amândouă țările, — căzut victimă unei încercări de sbor ce a făcut mercuri lângă Basel pe un monoplan Blériot 70 H P, acelaș aparat de care s'a servit francezul Levasseur la traversarea Apeninilor. Luând cu sine ca pasager pe redactorul Bippert, Cobioni s'a ridicat repede, a făcut câteva evaluări și a voit să aterizeze simțind că motorul are defect. Dar nu i-a rămas timp, aparatul și-a pierdut echilibrul, s'a precipitat dela înălțime de 75 m. și s'a izbit violent de pământ, îngropând sub sine pilot și pasager. Cobioni a fost scos mort de sub ruine: motorul i-a fracturat coastele, țevile i-au penetrat în pept. Redactorul a expirat după agonie scurtă.

Cobioni avea 28 ani și lasă 2 copii orfani. A luat diplomă în școala de pilotaj din Chartres și s'a distins prin mai multe sboruri frumoase bătând și unele acorduri în Italia.

Cobioni a participat la concursul internațional din acest an dela Aspern lângă Viena și a făcut mai multe ascensiuni succese pe un monoplan Caproni. Hangarul său era în „cartierul latin” deja cunoscut din rapoartele despre sborurile lui Vlaicu. La concurența de vi-

teză și distanță Cobioni, după ce a sburat între cei din frunte, a suferit accident din cauza unui defect de motor, dar a răușit a ateriza integru lângă Wiener-Neustadt, stricându-se numai aparatul.

La 1 Noemvrie pilotul avea să-și reocupe angajamentul de instructor la școala de aviație a inginerilor Caproni și Saccanoni. Cu Bedel, Cobioni este al doilea dintre aviatorii distinși la Aspern, care pierd.

Lupta electorală în Rusia. În vederea alegerilor pentru Dumă guvernul rus ia cele mai strașnice măsuri ca să evite reușita elementelor opozante. Sub tot felul de pretexte, zeci de mii de inși sunt șterși din listele electorale. Cazul cel mai nou și în același timp unul din cele mai senzaționale este al celebrului scriitor W. Korolenko căruia autoritățile i-au răpit dreptul de vot. Se face agitație pentru o alianță electorală între cadeți și socialiști, în speranța că mergând împreună număr mai mare de locuri, aceste două partide vor zmulge un mandat.

Pentru dreptul femeilor. La congresul viitor pentru dreptul electoral al femeilor vor participa, între altele, mai multe femei din China, și anume din provinciile chineze, unde s'a introdus de câțiva timp dreptul de alegere femeesc. Congresul se va ține la Budapesta în 1913.

Oameni strămtorați. Cât de mult se răspândește scumpetea traiului și sărăcia, se vede și din următorul caz, destul de caracteristic: La Muntele de pietate din Oradea-mare s'a ținut zilele acestea licitația juvaerelor și a obiectelor de aur și argint, care n'au putut fi răscumpărate de proprietarii lor. Intre obiectele licitate se găsesc și trei sute de inele de logodnă, zălogite cu bună seamă de bărbați și femei din clasa numită „mai bună”. Ce să zicem acum despre lumea din clasa de jos, a săracilor celor mulți?

Cel mai lung roman. Un romancier japonez se poate lăuda, că a scris cel mai lung roman din câte au existat vreodată. Numele acestui scriitor este Kiong-Te-Bakin, care a muncit 40 de ani la opera sa. Romanul stă din 106 volume, fiecare volum are o mie de pagini, sunt va să zică cu totul 106.000 de pagini. Pe fiecare pagină sunt 300 de rânduri.

Feminismul. O engleză. Edith Sollers, care s'a întors în patrie după zece ani de ședere în Finlanda, unde femeile votează și sunt eligibile în parlament, e foarte decepționată de roadele feminismului. Femeile politice — spune ea — își părăsesc casa, copiii și ocupațiile naturale. Nu-și mai cunosc datoriile și se gândesc numai la drepturi. O caracteristică a lor este că nu se simt fericite decât după ce au ținut un discurs în intrunire publică. Nici o problemă nu le sperie: rezolvă toate dificultățile imediat. Așa își închipuiesc, cel puțin. Au, pe urmă, oroare de casa lor. Mai bine ar lucra o zi întreagă într'un birou decât două ceasuri la ele acasă. Nu-și văd de loc de copii, opinând să-i crească... statul. Fac orice mai cu plăcere decât gospodărie. De prisos să spunem că servitoare nu se găsesc. Chiar cele cari sunt, fug când sunt desbateri interesante în parlament...

Feminismul e o pacoste.

Ce declară atentatorul lui Roosevelt. Din Chicago se anunță: Rana suferită de fostul președinte Roosevelt se arată a fi mult mai gravă de cum s'a crezut în primul moment. Temperatura e de 38°. Medicii au interzis lui Roosevelt să vorbească și au hotărât să nu extragă acum glonte ca să nu mărească durerile. Atentatorul a recunoscut vina sa, și declară că regretă că victima atentatului său n'a murit. Logodnica atentatorului Ela Ziegler s'a înecat cu prilejul catastrofei vaporului „General Slakum”. De a-

tunci starea mintală a atentatorului nu mai este normală. El se ocupă cu mici afaceri de asigurare cari nu-i produceau decât foarte puțin. Atentatorul a declarat că urăște pe fostul președinte pe care îl urmărește încă de pe timpul când a avut loc conventul de la Chicago.

Inercarea de sinucidere a baronei Hohe-nau. Baroneasa Schönberger, născută Wallerstein și măritată acum cu contele Hohenau, cunoscută la noi prin recentul scandal dela Constanța, a încercat să se sinucidă la Berlin, unde locuiește de câțiva timp. Iată pricina acestei hotărâri:

Fata ei — aceeaș care o însoțea și la Constanța? — a aflat abia cum, din ziare, oarecari amănunte nu tocmai măgulitoare despre baronesă. Atunci fata a declarat că se sinucidă și a dispărut de acasă. Disperată la rândul ei, mama a pornit în căutarea fetei și, negăsind-o, a hotărât să-și puie capăt vieții. În consecință a înghițit o cantitate considerabilă de veronal. Dându-se alarma la timp, medicii au procedat grabnic la spălarea stomacului sinucigașei și se crede că va ptea fi salvată. Pe când medicii erau ocupați cu salvarea mamei, doi polițiști au adus fata, care se stabilise într'un pensionat și renunțase la ideea sinuciderii.

Nițică operetă! Oricât ar fi de tragic și de sângeros războiul care se anunță, totuș, ca tot ce se petrece în Balcani, el nu e lipsit de nițică operetă, — și la urma urmei o să iasă câteva subiecte pentru operetistii cari stau la pândă. Așa, de pildă, Bulgaria a trimis o notă Turciei, Poarta declară că nu vrea s'o primească, iar Bulgaria răspunde că o consideră ca primită! Apoi dacă refuză primirea unei scrisori, cum poți considera că am primit-o?... Acum războiul n'o să poată începe, fiindcă Turcia zice că n'a primit nota, iar Bulgaria susține că refuzând-o, a primit-o!!

Proverbe. muntene. Revista „Zivaja Starina” publică o colecție de proverbe muntene. Iată câteva:

Unul iubește pe popa, altul pe preoteasa. Dau totul pentru onoare, dar onoarea cu nici un preț. Și dracu știe cum e dreptatea, dar puțin îi pasă de ea. Cine cade în apă, nu mai trebuie să se teamă de ploaie. Cine cere e nerușinat, dar cine refuză să-i dea e și mai nerușinat. Din când în când e bine să ascuți și sfatul unei femei. Cutare drac se teme de cruce, altul de femeie. Și cartoafii îi place să se socotească printre fructe. Claponul vecinului îți pare mare ca o găscă; soacra lui îți pare tânără ca o fată. Mai bine să cerșești din curte în curte, decât să te duci dela un fiul la altul.

x **Adolf Nadler**, fabrică de oroloage pentru turnuri, **Budapesta VIII. str. Prater 2.** O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru.

x Aducem la cunoștința on. public, că în Timișoara strada Hunyadi s'a deschis o nouă păvălie sub firma **Dénes és Goldmann**, prăvălie de modă pentru domni, de unde se capătă cele mai elegante lucruri moderne.

x În sfârșit nu mai pricinuieste multă bătaie de cap că de unde se poate cumpăra mai ieftin obiecte de sticlă, porțelan și obiecte de decor, deoarece atât acestea cât și cadouri ocazionale precum și candelabre pentru lumină electrică se pot cumpăra mai ieftin în prăvălia specială de sticlării a lui **Fischer Mór, Arad, bulev. Andrassy nr. 26.** Asortiment bogat de cadre ieftine. Telefon nr. 568.

x **Arta de a întineri.** În capitală se comentează foarte mult resturarea radicală a clădirii „Calul alb” (Fehér ló) din strada Rákoczy Nr. 15. Această clădire învechită — de 96 ani — cunoscutul otelier Geza Egervary în decurs de 100 zile a prefăcut-o într'un admirabil palat. Toate sălile sunt parchetate și aranjate cu un confort luxos, încât pe terenul acesta întrece ori ce confort și lux de până acum. Situația frumoasă a otelului, admirabila hală comună acoperită, mobilierul elegant din odăi, aparat mecanic pentru sculare, spălătoare cu apă rece și caldă, încălzire centrală, cu un cuvânt totul pare o fată tânără în locul celei bătrâne de mai înainte. Bo. 371—1.

x A încetat! căderea părului. Celuia, care întrebunțează renumitul și miraculosul balsam „Venusul” pentru păr al lui dr. Șepețianu. Balsamul acesta ajută creșterea, împedecă căderea părului și încetează total mătreața. de vânzare la **Toth Adorján, drogheria la „Venus”. Lugoj-Lugos.** Tot aci se capătă și renumita cremă „Venus”.

x **Pregătirea romului și a licherurilor în mod casnic!** 100—200 procente economie, 20 fileri. 1 dosă de extract de rum concentrat de lamaica, sau orice extracte de licheruri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de licher foarte fin. La fiecare sticlă se acude și modul de pregătire.

În schimbul unei sume de 30 fil, în mărci postale trimis franco o dosă de mostră din ori care extract de licher sau rum.

Magazin principal: **Parfumerie „Hygiene” Timișoara-Cetate** (Temesvár-Bolváros) vis-à-vis de intrarea casei hotelului „Coroana”.

x În atelierul românesc **Ioan și Aurel Cotărlă**, sculptori tâmplari și auritori etc în Oravița-română (Oraviczafalu, Krassószörény megye) premiați cu medalii și diplome dela expozițiile din București, Sibiu, Panciova și Lugoj, se lucrează: Iconostase (temple) fronturi, jeturi, ripide, chivote etc. adecă întreg aranjamentul bisericesc, în orice stil și cu prețuri absolut solide. La dorință pot veni la fața locului, pe speșele mele, pentru deplina înțelegere asupra lucrărilor. Spre asigurare nu se cere înainte nici un ban, până după predarea lucrului: un favor, ce dela maestri străini nu se poate avea: La cerere servesc cu atestare dela lucrări de până acum. Se capătă chivote și ripide cu prețuri foarte reduse, să se ceară de probă desemnuri. Rog binevoitorul sprijin românesc. (Co 486—26).

x **Németh și Király**, croitorie pentru domni Cluj, str. Kötő 5, anunță on. public român din loc și împrejurime, că au sosit stoffe indigene și străine, pentru sezonul de toamnă și iarnă. Pardesii, paltoane se pregătesc pe lângă prețuri acomodare, conform modei. Rugăm on. public pentru sprijinirea și mai departe.

x În atențiunea damelor. Oricare damă poate să-și însușească ușor întreg croiul hainelor femeiești, după orice modă, dela Koch I., renumitul inventator al croiului numit „Europa”, pentru suma de 15 cor. Cursul se ține zilnic a. m. dela 10—11; d. a. dela 3—5 și seara dela 8—10. Inserierile și instrucțiile se fac în casa Dr. Sueju din str. Luther m. 1., precum și a autorizatului meu, care concetoază și case private. Cartea pentru măsură și de desemn o primiți imediat pentru suma de 5 cor. care se detrage din didactru. Roagă binevoitorul sprijin Koch I., inventatorul croiului numit „Europa”, în sala deosebită a ospătăriei „Park” din Arad.

Pianuri excelente, pianine și harmoniu

cu prețuri ieftine se vând la

FARKASHÁZI și BIRO magazin de piano
BUDAPESTA, Váci-körút nr. 12.

Condițiuni favorabile de plătire. Schimburi de piano vechi
[E 369—20]

„Să nu vinzi scump, dar să târguești ieftin”.

Acesta este secretul succesului nostru.

Cul îi trebuiesc dar
mobile frumoase, ieftine și bune

Se 223—100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de preț

Militare.

Dispoziții noi pentru examenele de primire în școala de război.

În urma reformării școlii de război s'au făcut următoarele schimbări și dispoziții noi cu privire la materialul de studiu din care este a se face examen de primire.

Examenul prim are ca obiecte: o temă de cunoștințe și cultură generală: istorie, geografie, statică, o problemă de tactică. Din istorie se cere aci istoria universală, dela revoluțiunea franceză până în zilele noastre, mai ales istoria Europei și cea a țărilor și statelor extra-europene, care au influențat dezvoltarea raporturilor politice în Europa. Se reclamă cu insistență cunoașterea și înțelegerea înlănțuirilor politice, a curentelor sociale și spirituale din diferitele epoce. Cifre nu.

La examenul principal: regulamentul de exercițiu al celor trei arme principale; partea II. a reg. de serviciu, tactică, organizarea armatei, istorie partea II.: istoria campaniilor mai mari din epoca cea mai nouă, teoria fortificărei campestre, serviciul de geniu, cunoștințele necesare de cartografie și de înfățișarea terenului; o limbă străină; stenografie (sistemul Gabelsberger). Cunoștințele reclamate din istorie sunt apreciate astfel: războaiele lui Napoleon I dela 1796 până la 1815 (exceptând expediția în Egipt și războiul în Spania); războiul ruso-turc 1828/29, campania din 1831 în Polonia, războaiele lui Radetzky în 1848 și 1849, războiul în Crimeea, războaiele anilor 1859, 1864 (în Boemia, Venetia și Tirol), 1870/71 și 1877/78.

Toate numai în linii mari, și cu schițe ce vor avea să desemneze candidații; cauzele ciocnirilor, raportul puterilor armate, intențiunile comandantilor, gruparea forțelor, decurgerea operațiilor, raporturi de spațiu și de timp, urmările războiului. (Și totuși „numai!”) Condiția cunoașterii unei limbi străine va fi la indicarea limbii române, sârbe, italiene numai atunci considerată ca împlinită, dacă candidatul vorbește încă o a doua limbă vorbită în monarhie, firește afară de germană. Din stenografie se cere a scrie după sistemul Gabelsberger 60 cuvinte la minută și a descifra stenogramul oricând cu ușurință

Incolo rămân dispozițiile deja existente.
N.

Cronica feminină

Verdeață.

Poate vor întreba iubitele cetitoare cetind titlul acestei notițe și se vor întreba: „Ooare ce voiește Ombra, de scrie acum despre „verdeață” când sub ochii noștri pierce rapid orice frunzuliță?...”

Pe unde dai cu ochii e pustiu. Lunca odată plină de verdeață și flori, azi nu-i decât un cimiter comun, cimiterul tuturor ființelor din împărăția plantelor dragi, desmembrate de soare. Una lângă alta stau frunzele nimicite de legea vremii, că privind acest tablou dureros sufletul se umple de groază; de groaza nimicirii”, cum vine dar Ombra să scrie chiar acum despre verdeață?”

Așa este, dar vedeți iubite cetitoare tocmăi groaza, tocmăi tabloul trist pesonorit al pomilor fără frunze, și al grădinilor fără flori îmi trezește dorul de verdeață, căci omul nici când nu se bucură așa de tare de ce are în abundență în timpul prezent, ci numai după ce frumusețea a dispărut, și plăcerea a trecut, atunci simți adevărata valoare a lucrurilor. Și fiindcă vara a dus cu sine podoa-

bele toate, și tocmăi fiindcă unde arunci ochii e numai pustiu și jale, tocmăi acum simțim mai mult un dor nespus de mare după „verdeață”.

Când eram copilă mică aveam câteva ulecele cu flori pe o măsuță. Mi-aduc și acum aminte cum mă bucuram și eu când razele soarelui veniau și străluceau pe ele. Afară era ger și zăpadă mare, și când afară era așa de trist, florile mele zimbeau cătră razele soarelui ca vara, și numărând zilnic fiecare frunzuliță, și pândind fiecare boboc, toată iarna mi-a trecut așa de ușor.

Amăgirea totdeauna e mai fericitoare ca cruda realitate. În fine amăgire e totul — doar moartea, unică moartea este adevăr.

Așa sunt întocmite în lume toate, și cele mai de multe ori unde ai legat mai mari speranțe și ai plăzuit mai frumoase iluzii, mai totdeauna, acolo a fost decepția mai mare.

Când domniitorii țărilor se sărută mai mult, atunci acela e cel mai lămurit semn de bătaie. Pentru ce dar nu ne-am amăgi și noi, să facem din locuința noastră o grădină, care să ne amintească mereu de primăvara încântătoare și de vara pompoasă? Când natura e tainicele ei legi sdrobește totul, și pe afară nu e decât pustiu trist, care parcă mereu ne strigă: Tot ce din pământ este, pământului trebuie să i se predee! Atunci, atunci văzând un păsuc cât de mic cu ceva verdeață ne amăgește atât de plăcut și nu mai gândim la lucruri triste. Afară de aceea dispoziție sufletească ce avem iarna privind vre-o plantă din chilie, — „verdeață”, plante verzi îngrijite bine sunt și decor pentru o locuință aranjată cu bun gust. Chiar de aceea am aflat de bine a mă ocupa azi, cu numirea unor plante, care merită că iubitele cetitoare să le îngrijească cu iubire.

Dintre toate plantele cari trăiesc mai mult în locuri umbroase — și prin urmare și în chilii, palmierii sunt în locul prim, ba putem zice, că palmierii sunt reginele tuturor plantelor de acest soi. Un palmier frumos, lângă el (se formează suita acestei regine mândre) câteva ulecele cu asparagus, un Filodendrum frumos, un Ficus crescut bine și cu coroana bine îngrijită, toate aceste puse la un loc ne ofer o „verdeață”, care sufletului produce atâta bucurie, iar chiliiilor cel mai potrivit decor. Soiul palmierilor sunt diferite, și toate au ceva farmec deosebit.

Palmierul: Phoenix canariensis (Dattelpalme) este doară cel mai răbduriu, și ca frumusețe încă poate sta în șirurile prime.

Livistona chinensis, cu frunzele late, apoi palmierul așa numit „Piticul european” și dragălașa Wadeliauna „Cocus Waddelliane” precum: Kentia Belmoreana și altele o multime care de care mai grațioase, încât numai puțină atențiune dacă avem, ușor le deosebim una de alta — și ușor ni le putem câștiga dacă și nu toate cel puțin două-trei oluțuri cu „verdeață” desigur ne va face să uităm pe câte un moment iarna. În numărul viitor voi arăta modul cum trebuie îngrijite aceste plante, și altele cari asemenea se țin bine în chilii.
Ombra.

Ultima oră

Mișcările trupelor sârbești.

Semlin. — Armata de sud a cucerit Buganovetz-ul, pe teritoriul turcesc, la 12 chlm. departe de frontiera sârbească, lângă linia ferată Ristovatz-Salonic. Turcii au încercat să arunce în aer podul de fer al liniei ferate, trupele sârbești li-a zădărnicit însă planul.

Prințesa Elena pe câmpul de război.

Belgrad. — Prințesa Elena, fiica regelui Petru, soția marelui duce rus Constantinovici, a anunțat telegrafic ministerul de război, că va pleca la Belgrad, iar de-aci va merge pe câmpul de război ca să îngrijească pe răniți.

Proclamația regelui Serbiei.

Niș. — Azi a fost citită proclamația regelui Petru adresată armatei sârbești. Proclamația este tipărită în limbile sârbă, bulgară, greacă și albaneză și va fi împărțită în mii de exemplare populațiunii de pe teritoriul turcesc pe unde vor ajunge trupele sârbești.

Marele duce Petru ajută pe muntenegrezi.

Petersburg. — Marele duce Petru Nicolaevici a îndrumat banca națională rusească să trimită în sarcina lui 50 mii de ruble pe seama fondului de război al Muntenegrului.

Flota grecească.

A t e n a. — Guvernul a dat ordin flotei grecești să blocheze Preveza și întreg litoralul.

Oșteri ruși în armata sârbească.

L o n d r a. — Corespondentul lui „Daily Telegraph” la Belgrad anunță, că în Serbia se vor forma 2 regimente de cavalerie caucaziană cari vor fi puse sub conducerea ofițerilor ruși.

Trupele grecești au început ofensiva.

Constantinopol. — Știri sosite la ministerul de război anunță, că s'a început o luptă crâncenă de-alungul frontierei. În apropiere de Melana grecii au atacat trupele turcești. Lupta continuă.

Sate măcelărite.

Belgrad. — Știri particulare din Niș anunță, că spre nord dela Crușevaț bandele turcești au intrat pe teritor sârbesc și au măcelărit pe locuitorii din 3 sate.

CRONICA SOCIALA

Observări și îndrumări.

Cred că nu greșesc, dacă mă alătur și eu pe lângă colaboratoarele „Românului”, voind să atrag atențiunea unora dintre cetitori; — dar mai ales a tinerimei — asupra urâtelor obiceiuri cari trec necontrolate în societatea noastră.

Cu toate, că subiectul despre care voesc să scriu, nu este ceva nou, ba, ce este mai mult, mi-ar putea spune ori și cine, că lucrul acesta îl poți afla în ori și ce carte care tratează despre așa numitul „Bon Ton”.

Știu însă cât de puțin sunt cetite acele reguli cari tratează despre buna cuviință în societate, și cât de rar se găsește cineva să răsfoiască într-o asemenea carte!

Toți se cred superiori și nici prin gând nu-i trece cui-va să-și piardă vremea cu o asemenea lectură.

De astă dată, voi vorbi despre două reguli sociale de cari trebuie să țină cont ori și cine, care are parte să fie introdus în lume bună.

I. *Prezentarea sau recomandarea, persoanelor în societate.*

Se întâmplă foarte des, că făcând cineva cunoscută două, sau mai multe persoane una cu alta, spune mai întâi numele persoanei celei mai cu vază sau mai în etate și în urmă numele celei mai tinere sau inferioare, crezând că prin procedura aceasta, îi dă — cum s'ar zice — cinste celui mai bătrân. Sistemul acesta este grozav de greșit, ba chiar jignitor. Așa ceva nu este permis ca să se întâmple. Apoi mai auzi — cum se face iarăși foarte des — că se spune numele unei dame, sau domnișoare și în urmă al domnului cu care dorim să-i facem cunoșcuți. Și aceasta este o greșală tot așa de mare.

De multeori poți auzi spunându-se d. e. mai întâi: „D-nul profesor universitar sau dl general X. Y., iar în urmă numele unui comerciant, învățător sau chiar student! Sau: „D-na pro'opopeasă A.” și „d-nul cand. de avocat B.”, tot o greșală mare.

Buna cuviință cere, ca în totdeauna când este vorba între bărbați și, și la dame să prezinți pe cel mai inferior celui mai superior. Natural că tot așa porcezi când prezinți pe un domn unei dame. Excepție se face când este d. e. un tinăr, sau o domnișoară tânără, atunci de sigur că spui d. e. „Domnișoara X., și d-l protopop Y.”

Exemplele de mai sus se folosesc când este o societate mai mică, și se întâlnesc persoanele față în față. Când este la oală o societate mai mare, și seosește în urmă o persoană străină și cu rang social înalt, atunci iarăși este greșit să-l prezinți pe cel nou venit, ci, spui cu voce mai tare așa: „Dați-mi voie d-le sau d-nă A. să vă prezint pe d-nii X., Y., Z.” și atunci îi prezinți pe cei ce se află în apropiere, totodată fiind sigur că-i face

PĂGINI RASLEŢE.

Literatura sârbească

Un scriitor francez arată că superioara mândrie a Sârbilor e literatura lor populară, ce a avut un mare răsunet în veacul trecut, interesând pe Goethe, care a învățat sârbește pentru a o putea cunoaște în textul original.

D. Felicien Pascal, un scriitor francez competent în ceea ce privește literaturile popoarelor balcanice, publică în această chestiune, un interesant articol în revista „Les Annales” pe care îl comunicăm cititorilor ca titlu de document.

„Dintre cele patru popoare ale confederației balcanice, care actualmente sunt înarmate contra Turciei, Sârbii par a fi acei care se bucură de o mai mică considerație în fața opiniei publice, fiindcă literatura lor nu e în deajuns de cunoscută. Bulgarii îi eclipsează puțin prin prestigiul forței lor militare, care e considerată de întâia mână, prin rapiditatea valorii economice ce au dat-o țării lor și prin superioritatea personală care a manifestat-o țarul lor Ferdinand I în timpul celor douăzeci și cinci de ani de domnie grea și prosperă.

Grecii au față de ei superioritatea profundului și universalului reflect de glorie care isvorește din faptul că lumea și-a făcut educație dela îndepărtații lor strămoși. Muntenegrenii, cari sunt Sârbi, beneficiază de reputația unei viteji nebiruite. Drept ar fi, ca Sârbii să fie socotiți egali cu ei, luând în seamă luptele lor seculare contra Turcilor asupritori.

Literatura lor, le îngăduie să susțină în mod avantajos comparația cu Grecii moderni, și să eclipseze pe Bulgari, a căror literatură nu datează decât dela începutul secolului al XIX-lea.

Literatura sârbească a fost cunoscută în Franța în anul 1814, prin Charles Nodier. Acest literat care a stat în Dalmația, în vremea când Napoleon mărea regatul Italiei cu întregul litoral al Adriaticei, a scris, pe motive culese din această perioadă, romanele „Jean Sbogar, Smarra, Melle de Marsan” și deauă articole din „Journal de l'Empire” despre literatura acestei țări. Charles Nodier o numea în mod impropriu literatură ilirică, când ar fi trebuit să o numească literatură sârbo-croată. Acesta e numele generic al limbei naționale a popoarelor de origine slavă, care s'au răspândit încă de prin veacul al XVI-lea, în Serbia, în Bosnia și Herțegovina, în Croația, într-o parte a Ungariei, în Dalmația, în Muntenegru, în Vechea-Serbie, în Novi-Bazar și în toată Macedonia.

Cele trei romane pe care Charles Nodier le-a publicat ca povestiri împrumutate din poezia populară sârbo-croată nu reflectă de cât puțină din culoarea locală a numeroaselor poeme din această limbă. Cunoștea această poezie din auzite: ignoranța limbei îi pusese în neputință să traducă această poezie.

„La Guzla” volumul pe care Prosper Merimée l'a publicat ca o culegere de poezii populare sârbo-croate, care, după afirmația autorului, fuseseră culese chiar din gura cântărețului țării, „guzlarul” Hyacint Maglanovici, și traduse în franțuzește, era, după cum se știe, o plăsmuire pe de-antregul.

În 1814 a apărut în Germania colecția de cântece populare sârbești a lui Vuk Stefanovici Karagic, supranumit părintele literaturii sârbești.

Născut în 1787, instruit într-o mănăstire sârbească, secretarul lui Kara-George, strămoșul regelui actual al Serbiei, s'a luptat contra Turcilor cu acest erou al independenței Sârbilor. Rămas schiop, în urma unei insurecții, continuă să servească cauza națională a poporului său, revelând comorile poeziei create în graiul popular al „bunicei Smiliana și al paznicilor de porci”.

Până la el nu se tipărea nimic în limba sârbo-croată. Constrânși să sufere jurisdicția spirituală a patriarhului grec din Constantinopol, Sârbii dela sfărâmarea Marelui-Serbie în lupta dela Kossovo, întrebuntau limba greacă în toate actele vieții lor civile și religioase.

Poemele, cântecele, legendele lor erau compuneri păstrate în memoria autorilor, pe care auditorii lor le învăța pe dinafară și le transmitea verbal din familie în familie, din sat în sat, din generație în generație.

„Cântecele Populare Sârbești” au apărut în Germania. Au atras nu mai decât atenția lui Jakob Grimm, G. de Humboldt, Herder și a lui Goethe, care l-ea consacrat mai multe articole în revista sa „Arta și Antichitatea”. Goethe a tradus mai multe bucăți din aceste poeme, între altele „Balada tristă a vredniciei soții a lui Asan-Aga” și a învățat sârbește, pentru a putea cunoaște poezia sârbă în textul ei original.

Aceste poeme au isvorit din visarea și din emoția stăpânită a acelor cari le-au alcătuit. Aceste poeme s'au exhalat din suferințele unor autori anonimi spunea d-na von Iacob, care le-a tradus pe timpul lui Goethe: „în camera în care femeile împleteau în fața vetrei, în munții în care păstorii își duceau turmele la păscut, în piața satului unde tinerii se adunau pentru a juca, în câmpurile unde se coceau grânele, în pădurile prin care rătăcea călătorul singuratic”.

În deobște subiectul lor e o efuziune intimă, s'au vre-o scenă ce zugrăvește moravurile locale, sau povestirea isprăvilor războinice ale eroilor care s'au jertfit pentru patrie.

Aceste poeme se pot clasa în două categorii: cântece de femei, al căror autor e de multe ori o femeie și care se cântă însoțite de sunetele instrumentelor și cântecele eroice, care sunt însoțite de murmurul guzlei, un fel de vioară cu o singură coardă de coamă de cal. În cântecele lor eroice, Sârbii au găsit accente tot atât de emoționate și pasionate ca acele pe care Grecii le-au iuspirat lui Omer. De aceea s'a putut spune că publicarea acestor poeme a fost unul din cele mai mari evenimente literare ale vremurilor moderne.

Aceste poeme se împart în patru cicluri: ciclul primitiv unde se găsește un amestec de credințe păgâne și creștine. Scriitorii bizantini semnaleză în veacul al XVI poezii cântăreți la Slavi.

Al doilea ciclu sunt poemele în legătură cu dinastia națională Nemagnas: operile acestui ciclu sunt aproape uitate ori s'au confundat cu ale altui ciclu.

Al treilea ciclu e epic: cântă luptele creștinilor contra turcilor, isprăvile lui Marcu Kralievici, haiduci. Gloria lui Marcu Kralievici a fost atât de mare, în cât chiar Bulgarii l'au adoptat ca erou național și-au intonat în slava lui cântecelele sârbești.

Subiectul ciclului al patrulea e gloria lui Kara-Gheorghe și a eroilor independenței.

Din acest ciclu Gerard de Nerval a utilizat o poezie din opera lui comică „Muntenegrenii”.

Astăzi se văd puține guzle agățate de pereții caselor Sârbilor. Pe vremea când Krajevici și-a tipărit volumul de cântece populare sârbești, nu era casă bosniacă, herțegoviniană, sârbă sau muntenegreană, nici chiar colibe de păstori cari să nu aibă o guzla.

Succesul *Cântecele Populare Sârbești* a fost foarte mare în Germania, Anglia și Rusia. Tot atât de mare a fost și în Franța, unde s'au făcut numeroase traducții integrale și parțiale. Lamartine a cules câteva în volumul său „Călătoria în Orient. Deci cu drept cuvânt, Serbia poate să revendice în fața lumii civilizate o ilustrație literară, cu care nu se poate onora Bulgaria.

Literatura bulgară nu datează de cât din primii ani ai secolului din urmă. S—a.

POȘTA REDACTIEI.

Abonat 3494. Nu ne aducem aminte de ce este vorba, — dar probabil cele trimise n'au fost publicabile, căci altfel le-am fi păstrat.

plăcere cunoștința lor. Nu este nici de cum nevoe să-i iștiri pe toți cei de față, lucrul acesta se dă de sine în decursul petrecerii împreună.

Nu este iarăși frumos ca fiind într-o societate mai mare, să-și întindă fiecare mâna, și să ș-o scuture reciproc. Este destul dacă se încl nă fiecare și se salută frumos.

Observările înșirate mai sus, sunt cele mai elementare și necesare; cu toate acestea se fac multe greșeli cât s'ar putea de obișnuite.

II. Cum să mâncăm și să ne purtăm la masă.

La punctul acesta se fac iarăși nenumărate greșeli, cari de cari mai supărătoare pentru cei din prejur.

Cutez să afirm că foarte mulți dintre cetitori, nu știu, sau nu și dau silința să mănânce frumos și după regulile nz tate în societatea aleasă. Așa d. e. am văzut de nenumărate ori, cum foarte mulți se așează gălăgios la masă, neobservând că mai are și vecini, isbind cu coatele lor reslățite în dreapta și în stânga. Apoi întinzându-și picioarele pe sub masă, mai molestează și pe alții.

Cuviincios este, să-și țină fiecare brațele cât se poate de apropiat de trup iar picioarele adunate lângă scaun. Supra o sorb unii șgomotos, iar cât despre folosirea cuțitului și a furculiței, se fac greșelile cele mai mari.

Este ridicol să folosești cuțitul unde nu este de lipsă. La noi însă se vede că nu au cei mai mulți huna simț ba nici nu știu, ce trebuie și ce nu trebuie să tai cu cuțitul. Foarte de multeori poți face studii — văzând cum voiesc unii și alții să apară mai eleganti ajungând astfel în mare încercătură. Așa d. e. poți vedea cum se taie peștele cu cuțitul!! Sau carnea bescată, gălășită, ardeii umpluți ba chiar și mămăliga și alte mâncări de felul acesta.

Apoi cum se folosește cuțitul în locul furculiței! Vezi unii oameni — și pe la restaurante — cum duc mâncarea la gură, tot cu cuțitul, ajută cu furculița și îmbucă cu cuțitul! Tot lucru întors și urât. Așa că ești tot îngrozit că se taie la gură. Parcă ar fi niște jongleri sau cum îi numesc Nemții în batjocură „Messerkünstler”. De fapt regula mâncării la oamenii civilizați este, ca cuțitul să-l folosești cât se poate de rar, servindu-te de furculiță într-o mână, iar în cealaltă mână ținând pu înă coajă de pâne cu care ajunți la nevoie. Cuțitul se folosește numai și numai la tăietul mâncărilor mai rezistente, cum este d. e. carne netocată, etc. ce nu se poate despărți în bucăți numai cu furculița. Se mai poate vedea, cum unele persoane își taie cu cuțitul toată mâncarea ce și-a scos-o în farfurie, iar după aceea încep să mănânce sdravăn, lucru iarăși neierțat, ba chiar distastător.

Greșeală se mai face și prin aceea, că se dă cuțit, când se servește prăjitură; cor ct este, ca la prăjitură să se folosească lingurița.

Ar mai fi multe de observat, dar am crezut că deocamdată ajung aceste două puncte discutate mai sus, și că merită să se dea din când în când sfaturi acelor tineri, cari favorizați de soarte, ajung în societate, și acolo fără voia lor, se fac câte odată chiar ridicoli prin stângăcia lor. Pe de altă parte, este natural, că acei cari n'au avut parte în copilăria lor, de o educație mai îngrijită, iar timpul cât a fost la universitate nu i-a controlat nimeni în direcția aceasta, nici nu au avut de unde învăța. Am văzut foarte mulți tineri, cari sunt cu diploma de doctor în buzunar și fac cu toate aceste destule greșeli.

Venind apoi în lume, îi vezi, stângaci de-ți este milă de ei, și păcat că nu le mai poți face observări atât de elementare și folositoare ca cele înșirate mai sus.

Florica Poiană.

„Reuniunea sodalilor români din Sibiu”. Teatru, Marți, 9/22 Octombrie 1912 se joacă în favorul darurilor de Crăciun pentru săracii noștri în teatrul orașenesc din Sibiu. I. Pentru ochii lumii comedie în 2 acte de Labiche, localizată de Gil. II. Vlăduțul mamei comedie într'un act de Ioan Lupeanu.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare cu 1 Nov. a. e. în cancelaria subserisului

Dr. Ion P. Olteanu,
adv. Magyarlâpos.

(O 472-12)

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și reevizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.
(Pi 807-100)

Caut un scriitor

cu practică bună în cancelaria mea pe lângă condițiuni favorabile. Postul e a se ocupa în 1 Noiembrie. Carii știu scrie cu mașina sunt preferiți; A se adresa direct D-lui

Dr. Lucian Georgevici,
avocat,
Temesrékás.

(Ge 498-6)

Aviz.

Am onoare a aduce la cunoștința on. dame din Arad și provincie, că mi-au sosit noutățile de pălării de toamnă și iarnă, pe care le vând cu prețuri foarte ieftine. Magazin permanent de pălării de doliu. Execut totfelul de transformări de pălării, în timp scurt, cu prețuri foarte ieftine.

Roagă binevoitorul sprijin:

Amtmann M.
Arad, str. Zrinyi.

A 398-10)

Schimbare de hotel.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public. precum și cunoscuților prietenilor, că am cumpărat

Hotelul-Savoy și restaurantul

din Budapesta, VIII. bulev. Iósef nr. 16

Săli speciale pentru bancheturi și nunți. Seara concertează orchestra lui Kurina Simi. Roagă binevoitorul sprijin.

Szabó Tivadar, proprietar.

Directorul hotelului „Stefania“, și a cafenelei „Quarnero“, din Abbazia și proprietarul cafenelei „Simplon“.

(E 383-10)

ATELIERUL DENTISTIC

ni-l-am mutat din Strada Forray pe piața SZABADSÁG-tér.

Garnituri de dinți fără pod,

pe cari cu abatere dela sistemul vechi nu le mai lucrăm din cauciuc, ci din cele mai nouă materii inventate, cari sunt fără nici un miros și gust, nu se tocesc și nu se frâng.

Lucrări în aur și platină executăm pe lângă prețurile cele mai moderate.

med. **BERTALAN KURZER** și **ERNŐ VIDOR** de Márfta.

(Ka 154-30)

În atenția pomicultorilor!

Ofer altoi de pruni bosniaci ca »Balkanska Carica« (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne« (Regina Bosniei). — Altoiul de 2-3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fabricarea țuice și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez

Sava T. Kojdić,

(k 500) mare proprietar în Brečka, Bosnia.

Cea mai ieftină sursă de cumpărat!!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public din Arad și provincie, că în atelierul propriu țin cele mai moderne **ghete** pentru bărbați, — femei și copii. Principiul meu este: ghetele din magazinul să fie pregătite din materialul cel mai bun. Ghetele de babrieă nu țin deloc în depozit. Execuție după măsură, cu prețuri ieftine. La comenzile din provincie e suficient a se trimite desemnul piciorului. Rog on. public să se convingă despre execuția elegantă, durabilitatea și ieftinătatea ghetelor executate în atelierul meu.

Roagă binevoitorul sprijin:

Gara Miklós atelier de ghetes pentru domul și femei

ARAD, strada Hunyadi n-rul 3.

În atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBAN

ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARCHITECT
ARAD, Str. Deák-Ferencz 20.

Cu onoare în cunoștință pe on. public, că în **brânșa arhitectonică** execut tot felul de întreprinderi, transformări de zidiri vechi, repararea de biserici române și școli, precum și zidirea lor.

Cu planuri și bugete servesc cu prețuri cât se poate de moderate. Comande primesc atât în loc, cât și în provincie. Rugând sprijinul on. public român semnez

(Co 105-50)

Cu stimă
Teodor Cioban.

Mme B. GOLDSTEIN

Brașov, str. Kloster 33.

„Prima fabrică de corsete din Brașov”

Execută și expediază orice articlii în brânșa aceasta. —

Rog să cereți prețurent — ilustrat. —

Go [262-50]

CORSETT CHIC

(E 382-12)

SANATORUL JÁNOS

: obstetrică :
și gynecologie

o o o

Profesor: **Dr. BÄCKER JOZSEF.** — Medic-șef: **Dr. TOTH GEDEON.**

BUDAPEST, Városmajor-utca.

WEISZ

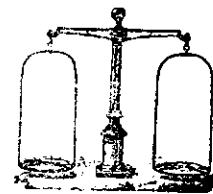
RÓZA

salon de pălării pentru dame,
Arad, str. Deák Ferenc 2.

Am onoare a aduce la cunoștința on. dame, că m'am refîntors din călătoria mea făcută la Viena, de unde mi-am asortat salonul cu cele mai noi

modeluri de pălării pentru dame, — velour și plisă

Pălării de doliu și transformări se execută în 24 ore.
(Ve 408-10)

În lucrătoria electrotetnică și mecanică și Institutul concesionat de autorități de instalări electrice.

ALFRED POLATSGHIK

Budapest V. str. Nagymező utca 64.

Se lucră: tot felul de instrumente chemice-fizice, monometre și execuția crevetelor. Cântare de precizie pentru farmaciști, drogerii și aurari. Instalări de lumație și soner (clopoțele) electrice, telefon de casă pe pe lângă prețurile cele mai ieftine.

(Po 78-30)

Sanatorul - Liget

a lui Dr. JAKAB

BUDAPESTA, VI., Nagy János-u. 47.

(Városliget).

Loc de vindecare diag. ostic pentru diabeti, pentru suferinzii de rinichi, stomac și intestinae. Secții pentru boale de nervi și intestinae, cure de îngrășare și siabire.

Cea mai modernă hidroterapie, inhalator, radiumemanator, sistem Zander și gimnastica suedeză. — Prospeete se trimit.

TELEFON: 166-00.

(E 450-13)

Anuarul școlar

(Cronica școlară-Évkönyv)

tipărit conform ordinului ministerial mai nou, a-comodat și școalelor ajutate din partea statului, conținând tipăriturile: *ziuar de primire, ziuar de frecvență și progres, ziuarul materialului propus, ziuarul vizitațiilor și evenimentelor, consemnarea manualelor întrebunțate, date statistice despre școlari, învățător și școală*, se află spre vânzare la **Librăria diecezană din Arad**. Prețul unui exemplar pentru o școală cu 80 elevi 4 cor., — dela 80—120 cu 5 cor., — dela 120—160 cu 6 cor. Catalogul librăriei la cerere se trimite gratuit. (Li 248-8)

Voiți să cumpărați haine și pardesiuri ieftine?

Dacă da, atunci să cereți în magazinul de haine pentru bărbați, băieți și copii a lui

MOSKOVITZ IZIDOR

ARAD, strada Asztalos Sándor nr. 10.

(VIS-À-VIS DE FARMACIA RING),

unde se adă mare asortiment de haine elegante. Serviciu conștiințios. Prețuri ieftine. (Mo 495-5)

GHEORGHE CIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI Nr. 10.

(Casa proprie).

(Ci 217-120)

Iei recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Întreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu :::: prețuri moderate. ::::

GHEORGHE SZÖCS

:: CROITOR CIVIL ȘI MILITAR ::

BRAȘOV,

Strada Mihael

Weiss nr. 10.

[Casa proprie].

So 94-40

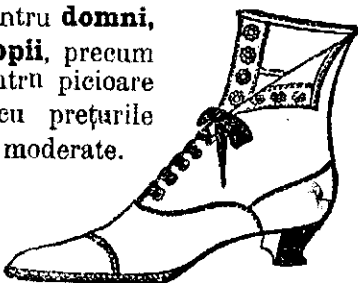
Deposit de cele mai nouă stoffe indigene și din — străinătate —
Serviciu prompt
Prețuri solide!

Petru Moga

pantofar pentru domni, dame și ortoped Cluj-Kolozsvár piața Bocskai nr. 8.

[lângă farmacia Biró].

Execută după cea mai nouă modă și din materialul cel mai excelent tot felul de **ghete pentru domni, dame și copii**, precum și ghetă pentru picioare suferinde, cu prețurile cele mai moderate.

(Mo 138-30)

Gratis

nu, dar pentru prețuri foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune oroloage, oroloage cu pendul, de părete și deșteptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și articlii optici

STROBL JOZSEF

orasnicar și giuvaergiu

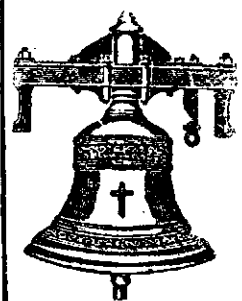
LUGOJ, strada Bonnaz numărul 7.

Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanță. S 363-80

Frideric Hönig

Arad, str. Rákoczi nr. 11-28.

.. Premiata la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. ..

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de platire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adăno — se face o economie de 20—30 percente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer, prin a căror întrebunțare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot frage fără să se olatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimite gratis.

Atragem atențiunea onor. domni proprietari de vii, ca să nu se ia nimeni după reclamele sgo-motoase înainte de a-și cere *Catalogul*.

PEPINIERELOR

de vițe americane altoite și nealtoite

Vásárhelyi & Hajdu BIHARDIÓSZEG,

care conține toate instrucțiunile relativ la plantare, cultură, precum și combaterea diferitelor epidemii ale viței.

Material disponibil

4 milioane,

mai ieftin ca la toate pepinierele din țară și străinătate cu toate că ținem foarte mult la execuția fină a varietății și calității garantate sub toate raporturile. Servește cu cele mai renumite vițe de DELAWARE, producătoare de cel mai fin și bine plătit vin recunoscut în lumea comercială. Cereți cataloage și unde nu faceți comandă, căci se trimit ori și cui gratis și franco.

Cereri fiind mari, rugăm clientela a ne transmite comenzile cât mai neîntârziat arătând totodată că în care ziar a citit anunțul nostru.

[Se 71-]

Salon de haine bărbătești

J. Schneider, Sibiu

Hermannsplatz 8, etagiul I.

Palatul Habermann. (Nagyszeben).

SIGISMUND LAUTER

mănușer și bandagist.

VĂRȘET—Versecz Promenada Andrassy (Edificiul „Casel de păstrare“.)

Oferă **bandage** proprii recomandate de cei mai buni medici, **corsete, bandage pentru pântec, irigatoare, suspensorii, vată** (bumbac), **legătoare**, apoi cele mai excelente **prezervative** pentru femei și bărbați, **mănuși și parfumuri**, cu prețurile cele mai convenabile.

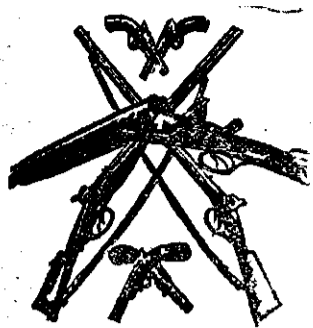
Serviciu prompt!

(La 373-10)

(Ba 116-280)

Gustați

Berea **SLEPING-car** din fabrica „Bragadiru“.

Prețuri foarte ieftine!

Prăvălie de biciclete, mașini de cusut și arme, precum și accesorii se vând cu prețuri originale de fabrică la

Pollinger Mihály

atelier special de reparaturi

Timișoara-Fabric (Temesvár-Gyv.) Széna tér nr. 8.

Execută totfelul de lucrări, reparări și transformări în branșa de mai sus. Serviciu prompt. Garanță. Mașini de cusut și așe pentru gramafone excelente. Serviciu prompt și conștințios.

Doar n'ai mâncat ceapa ciorii?

să cumperi gramafon ori eufon în rate cu prețuri întregite, când eu dau gratis un eufon de concert fiecăruia care cumpără dela mine 15 plăci duble noi pentru 30 fl. Gramafon mare, pe lângă garanță 12 fl

Mare asortiment de Pathefon și plăci.

Reich Aladár

mare magazin de instrumente muzicale

Budapesta, VIII., str. Népszínház nr. 27.

Cereți imediat catalog de prețuri.

(R. 103-30)

KNUTH
BUDAPEST VII.

KÁROLY
GARAY-UTCZA 6-10

Apaducte

Incălzire centrală cu apă și aburi, ventilatoare, aranjamente pentru ferbătoare cu aburi și spălător cu aburi, pompe, closețe

KNUTH KÁROLY Inginer și fabricant, Ilferantul de curte al Al. Sale ces. și reg. arhiduc. Iosif.
BUDAPEST, VII. Garay-utca 6-10 sz.

(E 268-20)

Ultoi de vie!

Cereți imediat printr'o cartă postală și veți primi în mod gratuit noul catalog ilustrat

despre vițe de vie și vinuri de deal dela proprietarii cei mai mari și mai renumiți colonie de viță de vie, și școală de vițe de vie.

GYÖRGYEVICH și LAKATOS,
MARI PROPRIETARI DE VIE
SZÉKELYHID, (comitatul Bihor.)

**Dacă voți să cumpărați
Tea și rum fin**

să vă adresați firmei

VOJTEK și WEISZ

in ARAD.

TEA:		RUM:	
	Cor.		Cor.
1 pachet mixtură f. fină	—50	1/2 litru „Hungaria”	110
1 „ „ „ „	1—	1 „ „	220
1 „ „ „ „	2—	1/2 „ lamaica II	130
1 „ „ „ fină 1/4 klg.	250	1 „ „ II	260
1 „ sfărâmături fine	—40	1/2 „ „ I	180
1 „ „ „	—80	1 „ „ I	360
1 „ „ „ kg.	7—	1/2 „ „ fortior	270
1 „ POPOFF nr. 4	7—	1 „ „	540
1 „ „ „ 6	550	1/2 „ „ antiqu	370
1 „ „ „ 8	450	1 „ „	740

Comenzile făcute cu poșta se expediază prompt.

H 381

Una spune celeilalte!!

că totuși
mașinile de cusut
„PFAFF”

sunt cele mai bune, atât pentru scopuri industriale cât și pentru economia casei, foarte potrivite la cusut broderii, albituri și cârpit ciorapi, unica mașină pe lume cu mers ușor, singurul reprezentant mecanicul

HAMMER VILMOS

magazin de biciclete mașini de cusut și gramofone.
ARA¹), Piața Libertății 7. (Telefon Nr. 96)

Mare epozit în plăci românești pentru gramofon. Lucrătoare specială pentru reparaturi.

În atențiunea senatelor școlare!

Distins de către camera comercială și industrială din DOBREȚIN.

KASZÁS GYÖRGY
ATELIER DE TINICHERIE PENTRU
ZIDIRI ȘI LUCRĂRI DE ARTĂ
NYIREGYHÁZA str. Debrecen 7.

Oferă rezervoarii de apă pentru sălile de învățământ. Din ține, cu picioare, 2-2 buc. vase smălțuite de băut și o țasă pentru pahare.

Catalog de prețuri gratis

Correspondență în limba maghiară și germană.
(Ka 479)

Dénes și Goldmann

prăvălie de modă pentru bărbați
Timișoara — Cetate (Temesvár — Belváros) strada Hunyadi.

Oferă excelentele și elegantele sale mărfuri de modă pentru bărbați. Albituri după măsură.

Prețuri fixe.

De 357 15

Telefon: 18-04

Deschiderea de prăvălie pentru mode de dame.

Am onoare a aduce la cunoștința P. T. publicului din Lugoj și jur, că mi-am deschis zilele trecute un:

Magazin pentru mode de dame

manufactură și mărunțișuri pentru croitori

LUGOJ în casa Schleszler, colțul str. Bonnaz și Szende.

În urma bogatelor experiențe și cunoștințe câștigate în această branșă în magazinele cele mai distinse din nenumăratele centre mari, precum și în urma legăturilor mele cu firmele și fabricile mari, sunt în plăcuta poziție, să satisfac cele mai rafinate gusturi.

În nădejdea că P. T. public îmi va acorda tot sprijinul

semnez cu stimă:

[No 364 - 30]

George Ștefani.

Fiind cumpărarea pianelor afacere de încredere,

cea mai bună garantare dă în astfel de cazuri, renumele unei firme de o vechime de 40 de ani. Astfel zace în interesul ori-cărui cumpărător, ca înainte de cumpărare să privească depozitul firmei

TRISKA J. Cluj — Kolozsvár,
Strada Bartha Miklós 14.

cu pianele cele mai renumite fabrici streine, cari se vând cu prețul fabricii, chiar și pe lângă plățire în rate.

Singura agentură din Ardeal a pianelor »Wirth«.

Are în depozit plane: Schiedmayer, Bösendorfer Ehrbar, Winkelmann, Förster, Stingl, Stelzhammer, Richter, Gössel.

Pianele vechi se prețuiesc și se schimbă cu altele noi, pe lângă plățirea diferenței.

Efectuează reparaturile cele mai gingașe și acordează cu acuratețe.

[TI 22]

10 ani garanță

și acordare gratuită de un an.

Scrisorile de recunoștință
stau la dispoziția cumpărătorilor. — Telefon 419.

Prăvălie nouă!

PINTEA și KLEIN

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz n-rul 4. Vis-a-vis de Librăria „Diocozana”.

(No 340-38)

NEUMANN M.

croitor pentru haine de bărbați
furnizor al curții imp. și reg.

Magazin de haine pentru bărbați,
:: pentru copii și pentru femei ::

ARAD

No 302 Mărfuri excelente.

Despărțământ special pentru comenzi după măsură.